

ÇUKUROVALI OSMAN

ÇUKUROVALI OSMAN

ÖZEL YÜCE OKULLARI ©

ISBN – 13: 978-625-94153-0-7

1. baskı, 2023, Ankara

Adres: Oran Mahallesi Zülfü Tiğrel Caddesi, Faik Öztırak Sk. No: 5, 06450

Çankaya/Ankara

Telefon No: 0 312 490 02 02

Web: www.yuce.k12.tr

I.

Takvim yaprakları 1918'in sonlarını gösteriyordu. Birinci Dünya Savaşı bitmek üzereydi. Osmanlı Devleti, yanında savaştığı ülkelerle birlikte mağlup oldu. Osmanlı, boydan boya zor duruma düştü. Bazı ülkeler Osmanlı topraklarına göz koydu. Anadolu ve Trakya her türlü işgale açıktı.

Mondros denilen bir anlaşma yapılmıştı ki bu, galip olan ülkelere Osmanlı'da istedikleri yere girmelerine izin veriyordu. Zayıf devletin başındaki padişah Vahdettin bu duruma karşı duramıyordu. Amacı sadece kendi tahtını ve saltanatını korumak olmuştu. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki hükûmet, Vahdettin'in isteklerine boyun eğmişti. Askerlerin elinden bütün silah ve cephaneleri alınıyor; yaşananlara seyirci kalınıyordu.

İtilaf Devletleri, ileri sürdükleri bahanelerle büsbütün işgale başlayacaktı. Devletler, başkent İstanbul'u bile kontrolüne almaya hazırlanıyordu. Yunanistan İzmir'e ve Ege Bölgesi'ne, İtalya Antalya ve Konya'ya, Fransa Adana, Maraş ve Antep'e, Ermenistan ise Doğu Anadolu'ya ilgi gösteriyordu. Her yerde yabancı devletlerin subay ve görevlileri ve özel ajanları çalışıyordu. Yerli ve yabancı casuslar Osmanlı toprakları içinde dört dönüyordu. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması o zamanda hayal bile değildi. Tarihin o temiz sayfası henüz açılmamıştı.

1918'de, yaprakların hüznle döküldüğü o Ekim ayıydı. Adana'ya trenle iki saat mesafede Karaisalı, Toros Dağları'nın düzlüğünde derli toplu kurulmuştu. Bakkalları manavlarıyla, istasyondan gelip geçen trenleriyle bu ilçe bölgeye yaşama sevinci katıyordu. Her sokak köşesinde içtenlikli komşuluk ilişkilerinin sıcaklığı, kahvehanelerinde dumanı tüten çayların eşliğindeki sohbetlerle duyulurdu. Karaisalı'nın kırsalına doğru on kilometre daha gidince kıvrımlı yol, sessiz sakin Kelebek Köyü'ne dek uzanıyordu. Kelebek'te serçelerin çırpınışları altında yazdan kalma bir gün başlıyordu. Köylüler bir köpeğin ara sıra havlamasıyla, bir horozun ötüşüyle uyanıyordu.

Osman, köyün beyaz badanalı, dam çatılı ve dağınık tepelik evlerinden birinde uyananlardan biriydi güne. Yuvasında, kız kardeşi ve annesiyle yaşıyordu. Siyah saçları kıvrıkcık, yüzünde beliren çilleriyle, bakışlarında hayatın saklı anlamını taşıyan sadece on iki yaşında bir çocuktur. Belki de yaşadığı zorluklar gözlerine bu erken yaşında olgunluk kazandırmıştı. Yaşamının çoğunu köyünde, doğanın kucağında geçirirdi. Oralıydı Osman, oranın kuşlarının bile dilinden anlıyordu. Bir gün bir oyun kurmuş Osman, kendi kendine. Tarlaların arasından geçerken yummuş gözlerini ve kokusundan bilmiş hangi tarlada hangi otun yetiştiğini.

Bu arada becerikliydi. Nasıl da iş tutardı küçük elleri. Doğa, mücadelesine tanık oluyor, rüzgâr onun saçlarını okşuyor, toprak ise adımlarını destekliyordu. Küçük bahçeleri vardı ama o bahçe ki sanki doğanın bütün renklerini içerisinde barındırıyordu; sebzelerle ve meyveyle doluydu. Savaşla birlikte kıtlık da başlamıştı. Bahçede ekip biçilenler geçim sıkıntısına ancak çare oluyordu.

Osman'ın annesi, çocuklarının üstüne titrer, hiçbir şeyleri eksik olmasın diye umardı. Osman'a ise ayrıcalık tanındığı olurdu: "Çayına iki şekeri sadece Osman ağabeyim atabilir," derdi kardeşi Ayşe. Ama Osman, yeni elbise alınınca pek sevinmez, gösterişi sevmezdi. Okul için takım elbise almışlar da kırk yılda bir gün, o bir süre giymekten çekinmiş; sonra ceketini ayrı, pantolonu da ayrı giymişti.

Osman'ın babası iki senedir evde yoktu: Savaşın Suriye Cephesi'ne doğru götürdüğü erkeklerdendi. Türk birlikleri, cephede şimdi kahramanca dövüşüyordu. Osman, babasının Yıldırım Orduları'nın kumandanı Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde toprağına, vatanına ve onurlarına sahip çıktığını çok iyi biliyordu. Hemen her gün cepheden haberler geliyordu. Adana treni getirdiği mektuplarla birçok yüreğı sevince boğarken hele ki kırsaldan cepheye giden bir kişi şehit olduysa... Kara haberle köyde birçok yüreğı de hüznün en derin kuyularına gömüyordu.

Osman'ın ayakları onu her gün, babasından bir haber alma umuduyla Karaisali'ya doğru yol alacak trenin durağı olan Kelebek Tren İstasyonu'na götürüyordu. Trenler gecikiyordu, hele ki o zamanlar. Osman'a bekleyiş zor geliyordu. Trenin düdüğü istasyonda çınladı mıydı bu ses, Osman'ın küçük yüreğini bir demir topu kadar ağır kılıyordu. Osmanlı ordusunun kara sakallı, derin yüzlü bir emir çavuşu Karakulak, her defasında trenden iniyor, bazen bir şehidin adını anons ediyor ve sonra o şanlı ismi istasyonun kara tahtasına yazıp gidiyordu. Osman, her defasında ânın içinde kayboluyor, babasının ismini tahtada görmek için dualar ediyordu. Ve gözleri o ismi bulamayınca bir nefes alıyor, annesinin kollarına koşuyordu.

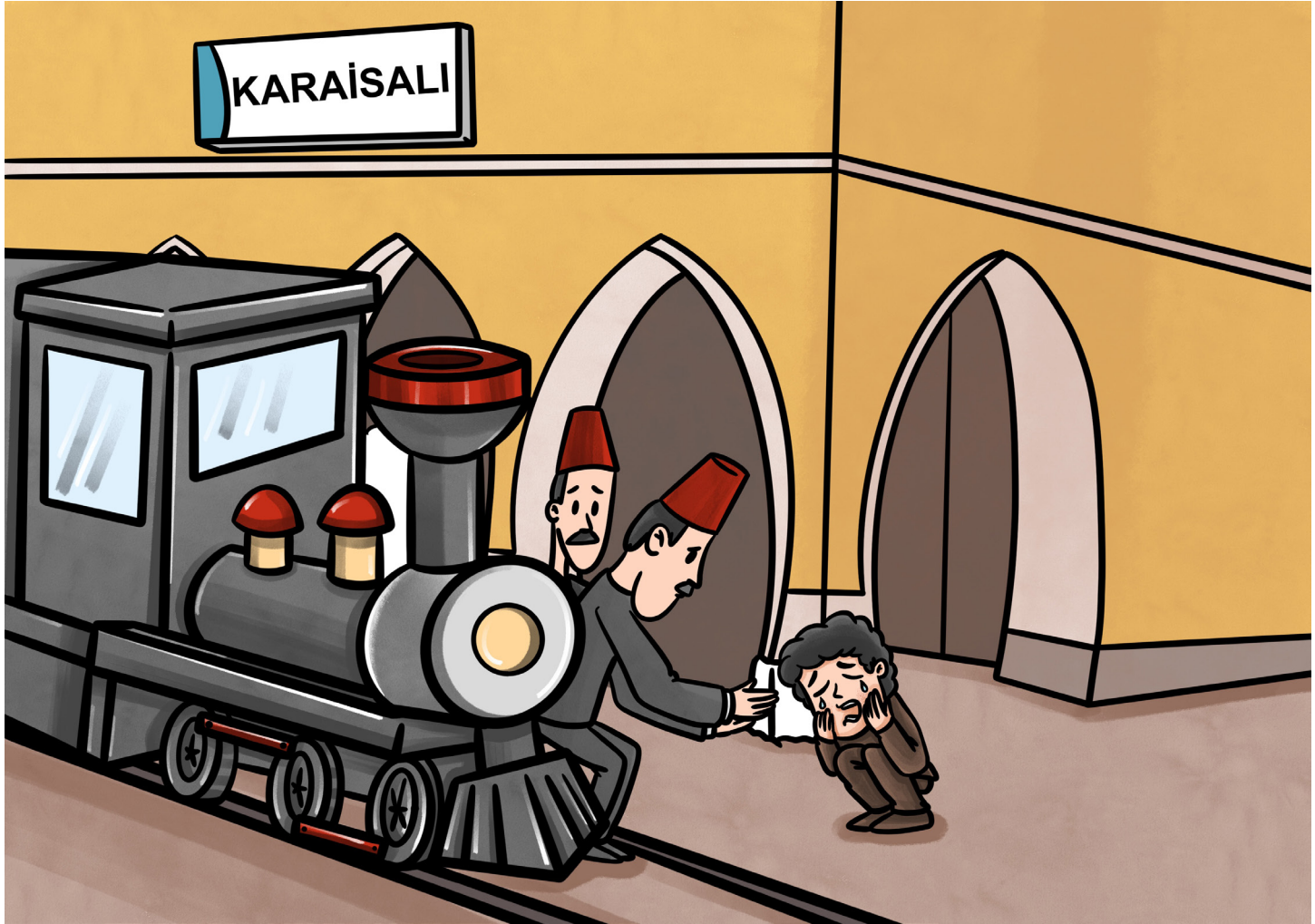
Karaisalı'nın dar sokaklarında, taşlı yollarında okumaya başlamıştı, Osman. Ancak savaşın gölgesi okulunun kapılarına kadar uzanmış, onu sevdiği eğitim hayatından koparmıştı. En çok da babası Hamdi Bey üzölmüştü bu okulların kapanması işine. "Okuyacaksın sen Osman'ım, okuyacaksın" diyordu. "Kardeşin de okuyacak hem de. Siz defterinizi kitabınızı vereceksiniz bu vatana, vatan da size ekmeğınızı aşınızı..." Okuma yazma bilen azdı bu civarın. Osman'ın bir okumayı söktüğü gün, bir de eline mürekkebi aldığı gün... Hamdi Bey'den mutlusu yoktu. Bir gün bakmış ki Hamdi Bey, Osman bu, eline istasyondan ne eski gazete geçirdiyse toplayıp getirmiş, mürekkep kokulu sayfaları soluk soluğa okuyor. Kocaman yürekli Osman'ının büyük bir adam olabileceğini oracıkta anlamıştı.

Osman'ın babası Hamdi Bey, cepheye gitmeden önce köyünün tren istasyonunda çalışıyordu. Kelebek'e yanaşan trenlerin bakımıyla ilgileniyor, istasyonunun yorgun demirleri onun ellerinde anlam buluyordu. Osman'ın çocukluğu babasının yanında geçtiği için o da istasyonu seviyordu. Minik gözleriyle babasının her hareketini izliyor, okulda olmadığı zamanlarda burada büyüyordu. Demirin soğukluğunu da biliyordu, buharın sıcaklığını da. Bu nedenle olacak, treni karşılamaya bu istasyona geldiğinde kendisini babasına daha bir yakın hissediyordu. Bundandır ki her gelen trenin kapılarının açılmasıyla bir gün, babasının ineceğine dair içinde umudun bir filizi de boy veriyordu.

Osman'ın annesi Fatma Hanım'a gelince... O ev işleriyle uğraşüyor, asker aylığıyla evi kıt kanaat geçindirmeye çalışıyordu. Pişirdiği sıcak ekmekleri sofradan eksik etmez, yanına taze sebzelerini bahçesinde yetiştirirdi. Toprağın kokusu savaşın o soğuk yüzünü unuttururdu. Osman, onun en büyük yardımcısıydı. Annesinin her ihtiyacında köyün pazarına koşup kara heybesini sırtlanıp eve getiriyordu.

Ayşe ise Osman'dan üç yaş küçüktü. Daha okul yüzü gördüğü yoktu. Ona okumayı öğretmek de Osman'a düştü. Bazen okuduğu hikâyeleri anlatıyor ama kardeşini üzmemek için gazetede kilerden hiç bahsetmiyordu. Babası geçen sene, bir kez olsun izin alıp geldiğinde öyle öğüt vermişti: “Annenle kız kardeşin sana emanet ola, evladım,” demişti, “Her ihtiyaçlarına yetiş, yokluğumu aratma. Bak, önce vatan, sonra ailemiz!” Osman, bunu unutmuyor, içinden geçiriyordu.

O sabah erken uyandı, Kelebek. Osman, günün ilk ışıklarıyla istasyonun yoluna düştü. Ne zamandır posta treni babasından getirmemişti bir mektup. “Neyse ki bitmek üzere savaş,” dedi Osman kendi kendine, sıklaştırdığı adımlarını atarken. “Buna da sabır, bitecek savaş, gazetelerde öyle yazıyor”. Annesinin ısmarladığı erzakları bir çırpıda toplayıp istasyona koştu. “Yine gecikti,” diye düşündü.

Karakulak'ın kara tahtasının önünde durdu. Geçen hafta yazılan şehidin ismi silinmemiştir. Bekleyiş istasyona yaklaşan trenin düdüğü ve fren sesiyle kesildi. Yolcu kalabalığının arasından Karakulak'ın asık yüzünü görünce dondu; “Ah,” dedi, kim bilir, hangi ocağı ateş düştü”. Kalabalık, Karakulak'a yol açtı. O henüz konuşmadan istasyon başını öne eğdi. “Şehidin var Karaisalı! Kelebek Köyü'nden Hamdi Bey... Halep'in güneyindeki çatışmada şehit düşmüştür. Allah rahmet eylesin! Toprağı bol olsun!”

Osman, kulağında bir tek uğultuları duydu. “Osman... İyi misin aslanım, Osman...” Biraz olsun kendine gelir gibi oldu. Süzülen yaşlar yanaklarından aşağıya doğru akan bir nehir gibi sıralanıyordu. Bir yandan, “Ben anama ne derim,” diye sayıklıyordu. Sonra Osman, tüm öğrendiklerini reddetti: “Gelecek babam gelecek, işte şu trenden inecek, tam da şuradan!” Parmağıyla Karakulak'ın indiği kapıya doğru işaret etti. Hıçkırıkları etraftakilerin içini sızlattı.

II.

Esen yeller 1914’le 1918 yılları arasındaki savaşın acı anılarını taşıyordu. Osmanlı topraklarının dört yanından yükselen feryatların yankısı memleket boyu kulaklarda çınliyordu. Toprakları uğruna can veren yiğitlerin öyküsü anlatılmakla bitmiyordu. Göğüslerini siper eden on binlerce kahraman uzak diyarlarda son nefeslerini veriyor, yüreklerinde sevdikleriyle birlikte toprağa karışıyordu. Çanakkale Savaşı’nda destanlar yazıp şimdi Suriye’nin kızgın topraklarında İngiliz kuvvetlerine karşı koyan Mustafa Kemal Paşa’nın komutasındaki 7. Ordu, Heylan Köyü’nün vadilerinde savaşıyordu.

Gözleri daima ufka bakan askerler, Katma’nın yüksek tepelerinden Halep’in kuzeyini gözetliyor, düşmana karşı etten kemikten bir savunma hattı oluştuyordu. Kıvrıla kıvrıla akan bir dere vardı Heylan Köyü’nde. Bir zamanlar köylülerin serinlemek için geldiği, çocukların suyun içinde çıplak ayakla koşuşturduğu... Şimdi bu dere, acımasız savaşın birinci tanığıydı. Her bir damlasında

şehitlerin bir anısı saklıydı. Hamdi Bey, Heylan'daki bir şehitlikte gelinciklerle süslenmiş mezarında rüzgârların şarkısını dinleyerek uykuya dalıyordu.

1918 yılının Kasım'ıydı. Güneş, Osmanlı topraklarına tıpkı kan kırmızısı bir örtü gibi çökerken dağların ardında kalan köyler sessizce kaderlerini bekliyordu. Osmanlı, beş cephede birden pek çok devlete karşı savaşıyor, topraklarının çoğunu düşmana bırakıp geri çekiliyordu. Şimdiyse son bir direnişin daha eşiğine gelinmişti.

Suriye'nin tozlu yollarında Yıldırım Orduları'nın son neferleri Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde geri çekilip savunma hattını oluşturdu. Mustafa Kemal, sadece bir komutan değildi. Bu toprakların en umutlu yüreğiydi. O, vatanın her karışını savunuyor, ordularını yok olmaktan kurtarıyordu. Halep'te son bir mevzi oluşturarak tarihe bir not düşmek üzereydi. Yüksek surlarının ardında, tarihin tanık olduğu pek çok savaşa, işgale ve direnişe şahitlik eden bu şehir, şimdi de Osmanlı'nın son kahramanlarını bağrına basıyordu.

Mustafa Kemal Paşa yıllardır süren savaşın yorgunluğunu bir kenara bırakıp askerlerine umut ışığı olup dirilişin fitilini ateşleyecekti. Adana'nın sıcağında portakal ağaçlarının gölgesinde iki kumandan birbirine zıt dünyaların temsilcileri olarak karşı karşıya geldi. İttifak Devletleri, komuta ve koordinasyon yetkisini Mustafa Kemal Paşa'ya devredeceğini grup komutanlarına bildirmişti.

Devir ve teslim işlerini gerçekleştirmek için 31 Ekim 1918'de Mustafa Kemal Paşa Adana'ya gelmişti. Dağların tepesinden esen sert rüzgâr Alman komutan Liman von Sanders'in bembeyaz üniformasını savurdu. Mustafa Kemal Paşa'nın sert bakışlarıysa tüm yorgunluğuna rağmen geleceğin azimli umudunu yansıtıyordu. Liman von Sanders titrek bir sesle konuştu:

“Ekselans, Çanakkale tepelerinden, Arıburnu ve Anafartalar cephelerinden, sizi gözlerinizdeki o muhteşem kıvılcımdan çok iyi hatırlıyorum. Bizim için belki de tek teselli, bu kumandanlığın sizin ellerinizde olmasıdır”. Mustafa Kemal, serin ve kararlıydı. “Sizde bir kusur görmüyorum. Asıl hata, sizi yabancı bir ülkenin ordusunun başında getirenlerdedir”. Bir genç asker, gümüş tepside

kahveleri getirdi. İki komutanın arasındaki gerilimi hafifleten kahvenin kokusu-
suydu. Liman von Sanders içini çekti ve “Bizim için her şey bitti,” dedi. Mustafa
Kemal, kahvesinin buğusuna bakarak derin bir nefes alıp sözlerini dikkatlice
seçti: “Evet, sizin için her şey bitmiş olabilir. Bizim içinse savaş, kendi toprakla-
rımızda, kendi hürriyetimiz için asıl şimdi başlıyor!”

Mustafa Kemal, yakında başlayacak Türk Kurtuluş Savaşı’nın ilk sinyalle-
rini böyle veriyordu. Adana’nın tarihî sokaklarında on bir gün geçirdi. Halkın
durumunu yakından inceledi. Üstleri başları dökülüyordu, çoğu bir deri bir ke-
mik... Sıtma sinek, dört yanı kaplamıştı. Yalın ayaklı çocukların koşuşturduğu
dar sokaklarda, kadınların tezgâhlarının başında işlediği dantellerin arasında
bile bir bekleyiş ve sabır hâkimdi. Yorgunluk ve moral çöküntüsünden başka bir
hâl yoktu.

Mustafa Kemal Paşa bu toprakların kaderini baştan başa değiştirecek bir kararın eşiğine geldiğini anladı. Her adımında Anadolu'nun kadim sesi yankılanıyordu. Mondros Antlaşması, 3 Kasım günü, Adana'da kaldığı bir bağ evinde Mustafa Kemal'in eline geçti. Gözleri bu belgede milletin talihsiz kaderini gördü. Bunu değiştirmek gerekirdi. Aynı günde Osmanlı'yı Birinci Dünya Savaşı'na sokan İttihatçı paşalar bir Alman denizaltısıyla İstanbul'dan kaçtı. Bir dönem kapanıyordu. Ama bu olaylar bir direnişin, bir uyanışın da habercisi olabilirdi.

O, Mondros'un satırlarını okudukça öfkesini, hüznünü ama en önemlisi umudunu yüreğinde hissediyordu. Sessizce kalkıp pencereye yöneldi. Gözlerini kırpıştırtarak derince bir nefes aldı. Etrafındaki, kendisine bağlı komutanlarına döndü. "İngilizlere karşı koymamız gerekiyor," dedi kararlılıkla, "İşgal girişimlerine karşılık, gerekirse ateş edeceğiz!" Bu mutlak kararını Padişah'a da telgrafla bildirdi. Adana'dan verilen bu emir, Türk Kurtuluş Savaşı'nın ilk emri olarak tarihe yazılacaktı.

Mustafa Kemal Paşa, böylelikle ordunun dağılma emirini bir ân olsun durdurdu. Oysaki halkın gözlerinde Suriye bozgununun da yarattığı derin yorgunluk vardı. Bu bereketli topraklarının üstünde hüznün hüküm sürüyordu. Paşa'nın adımlarıysa bu şehre bir umut melodisi gibi geldi. Gençlerle ve halkla hep bir araya geldi. Bölgenin ileri gelenlerinden, orada sözü geçenlerinden topraklarına sahip çıkma kararlılığında olanlarla buluştu. Savuracak bir direniş ateşi daha kalmış mıydı işgalin üstüne? Millî Mücadele'nin solmak üzere olan o zayıf küllerini harlıyordu.

III.

Ahmet Remzi, Adana'nın bağırından çıkmış genç bir delikanlıydı. Savaşın gölgesinde, okulunun tahta sıralarında geçen günlerden sonra memleketinin sıcak kucağına dönmüştü. Öğretmenlik yapıyordu ama savaşın getirdiği yaraları sarmanın eğitimden daha fazlasını gerektirdiğini iyi biliyordu. Aliye Hanım'ın evi, 8 Kasım'da tarihî bir buluşmaya tanıklık etti. Evin taş duvarları, Mustafa Kemal Paşa'nın sesini yankılıyor; her bir kelime, orada toplanan yurtseverlerin kalbinde izler bırakıyordu.

Ahmet Remzi Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın sözlerini içine çekerken içinde doğan umut usulca filizleniyordu. Paşa, "Sömürgeci güçlere karşı koymak için şimdiden örgütlenmeyi gerçekleştirin. Birlik kurun. Uygun yerlere de siperler kazın; sizlere gereken silah ve malzemeyi bizzat sağlayacağım" dediğinde, Ahmet Remzi'nin vatan sevgisi onunla harekete geçme arzusuna dönüşmüştü. O, Adana topraklarında mücadele tohumlarını ekmeye hazırdı.

Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a gönderdiği telgraflar yanıt bulmadı. Tam tersine Adana'dan başlayan işgal karşısındaki kararlı tutumlar padişahı korkuya sürükledi. Padişah, en sonunda Yıldırım Orduları Grubu'nun ve 7. Ordu Karargâhı'nın dağılmasını emrederek Mustafa Kemal'i İstanbul'a çağırdı. Ordunun Adana'yı ve çevresini boşaltılması isteniyordu. Padişahın kararları halk tarafından tepkiyle karşılandı. Askerin bölgeyi terk etmesi Adana'yı işgalcilere bırakmak demektir. 10 Kasım 1918'de Mustafa Kemal Paşa, Adana'dan trene binerek İstanbul'a doğru yola koyuldu. O sırada İngilizler, İskenderun'a girdi: Artık bölgeyi işgal etme girişimleri başlamıştı.

Göğün mavisiyle yerin tozunu buluşturan küçük Kelebek İstasyonu demiryolu üstünde belirgin bir noktaydı. Tren, her zamanki yorgun, metalik sesleriyle durduğunda istasyon kalabalıklaştı. Mustafa Kemal Paşa, bindiği İstanbul treni istasyonlarda durduğunda bazen iner, istasyondaki gençlerle sohbet ederdi. Vatanın her karışının nabzını tutmak, mümkün olduğunca her gence dokunmak gerekirdi. İstasyondaki bir bankta yüzünü yere yıkıp oturan bir çocuk onu tanıyan tanımayan herkesin dikkatini üstüne doğru çekiyordu.

Osman, kara haberin ardından geçen haftaların ardından kendine gelmişti; buna kendine gelmek denirse... Ama babasının şehit düştüğüne inanmak istemiyor, her fırsatında istemsizce istasyona gidip yol gözlemeye devam ediyordu. Bazen evden dışarı çıktığında kendisini istasyonun aynı bankında öylece beklerken buluyordu. İstasyonun atmosferi ona sanki babasından anılar fısıldıyor, ancak burada kendini huzurlu hissettiriyordu. Bir karışıklık olmalıydı. Belki de Karakulak yanlış bir haber almıştı.

Mustafa Kemal'in onu fark etmesi zor olmadı. Bu küçük yüreğin acısını canında hissetti. Paşa, yakınına adımını attığı anda tüm diğer sesler sustu ve sadece bu çocuğun hüznü kaldı. "Çocuk, adın ne?" diye sordu, Paşa, sesindeki sevgi ve anlayışla. "Osman" diye cevapladı çocuk, hafifçe. Etraftakiler babasının Halep'te şehit olduğunu Paşa'nın kulağına fısıldayınca içinde derin bir yara açıldı. Mustafa Kemal'in yüzünde çocuğun babasını tanıdığını fark ettiren bir ifade oluştu: "Karaisalılı Hamdi Çavuş," dedi yanındakilere. Başını öne eğmesiyle nefesini göğsüne çekip ıslak bakışlarını göğe dimdik yöneltmesi bir oldu. Gözleri parlayan Osman, bir anda "Siz babamı tanır mısınız?" diye merakla sordu.

Mustafa Kemal'in sesi titrek bir hâl aldı: "Tanımaz olur muyum? Demek sen Hamdi Çavuş'un oğlu Osman'sın. Baban senden çok bahsederdi." Osman, "Babama ne oldu? Bana bir deyin, yalandır bu deyin", dedi. İçine yine istemsiz bir umut doldu.

Mustafa Kemal'in eli Osman'ın incecik parmaklarını sımsıkı tuttu. İstasyonun tahtadan yapma bankına ikisi de sessizce oturdu. İstasyon görevlisine el işaretiyle treni bekletme emrini verdi. Osman'ın gözlerinde birikmiş soruların ağırlığı vardı. "Hamdi Çavuş, koca bir çınar ağacına benziyordu," dedi Mustafa Kemal Paşa hüzünlü bir tonla. "Ordunun yükünü omzunda taşıyan bir belkemiği... Sadece demiri değil, insanın yüreğini de tamir edebilirdi."

Osman, dudaklarını ısırarak sordu: "Peki babam? Nerede o?" Mustafa Kemal'in uzaklara dalan gözlerinde hüzünlü bir ifade belirdi. "Halep kırlarında, Heylan Köyü'nde, zeytin ağaçlarının gölgesinde, güçlü bir cephe kurmuştuk. Cephe gerisinde çalışırdı baban ama yaptıklarıyla çok hayatlar kurtarırdı. Bize silah ve mermi ulaştırırdı. Yılgınlık nedir, hiç bilmezdi. Ama düşman, çadırımızın yerini öğrenmiş, Osman". Gecenin sessizliğini yırtan bombalardan bahsedecek oldu. Karşısındakinin çocuk olduğunu hatırlayınca pek uzatmadı: "Son nefesine dek mücadele etti; asla vazgeçmedi".

Osman, gözleri dolu dolu “Babam... O şimdi?” diye sordu. Mustafa Kemal Paşa, Osman’ın elini bırakıp onun göğsünün üstüne koydu: “O burada, senin kalbinde ve bu toprakların kurtuluş mücadelesi için şehit düşen binlercesi gibi ebediyen yaşayacak”. Osman, “Ben babamı geri istiyorum,” dedi boğuk sesiyle, “Ben anama ne derim?” “Keşke zamanı geri alabilsem, Osman,” dedi Paşa, “Ama sana özgürlüğü ve barışı getireceğime söz verebilirim. Şimdi annenin yanına git, evine sahip çık. Babanı anlayacak, nasıl anlamlı bir dava uğruna can verdiğini göreceksin”.

Osman’ın Mustafa Kemal Paşa’yla karşılaşması hayatındaki dönüm noktalarından biriydi. En derin acısının üstüne merhem gibi geldi. Paşa’nın söyledikleri yarasının zamanla sarılmasına yardımcı olacaktı. Osman sadece kendisi için değil, ailesi için de ayakta kalmak zorundaydı. Evinin direği oldu.

Kelebek İstasyonu, artık Osman için bir anılar yuvasıydı. Babasının yüzünü de Paşa’nın gözlerindeki hüznü de... Gerçeklerle yüzleştği o ânı da hiç mi hiç unutmayacaktı. Her sabah gazete almak için bu istasyona geldiğinde o eski ahşap bankına oturup birkaç dakika etrafını izlerdi. Ve belleğindeki, Osman’ın hayatının geri kalanında ona rehberlik edecekti.

IV.

Haydarpaşa Garı'nın önünde hareketlilik eksik olmazdı. Yolcuların telaşlı adımları, bavulların sürükleniş sesleri ve sevdiklerine veda edenlerin hüznünlü bakışlarıyla dolup taşardı. Kible rüzgarlarıyla birlikte gelen denizin hafif tuzlu kokusu ve göçmen kuşların çığlıkları bu garın etrafında sürekli bir melodi oluştururdu. Gelenler, gidenler bu melodiyi hayatlarının bir parçası hâline getirmişlerdi.

Mustafa Kemal'in Adana'dan bindiği trenin sireni 13 Kasım 1918'de, bir öğle vaktinde kuş çığlıklarına karıştı. Mustafa Kemal, pencereden dışarıyı izlerken maviliğin içinde düşman gemilerinin siluetlerini gördü. İstanbul'un eskisi gibi olmadığını anladı: İtilaf Devletleri, donanmasıyla boğaza demir atmış, kenti işgal etmeye başlamıştı. Üstelik düşman donanması, bir törenle karşılanmaktaydı.

Osmanlı heyeti, amiral gemisine giderek işgalcilere “Osmanlı Hükûmeti adına hoş geldiniz!” mesajını iletiyordu. Onları görmek Paşa için açık bir yara-

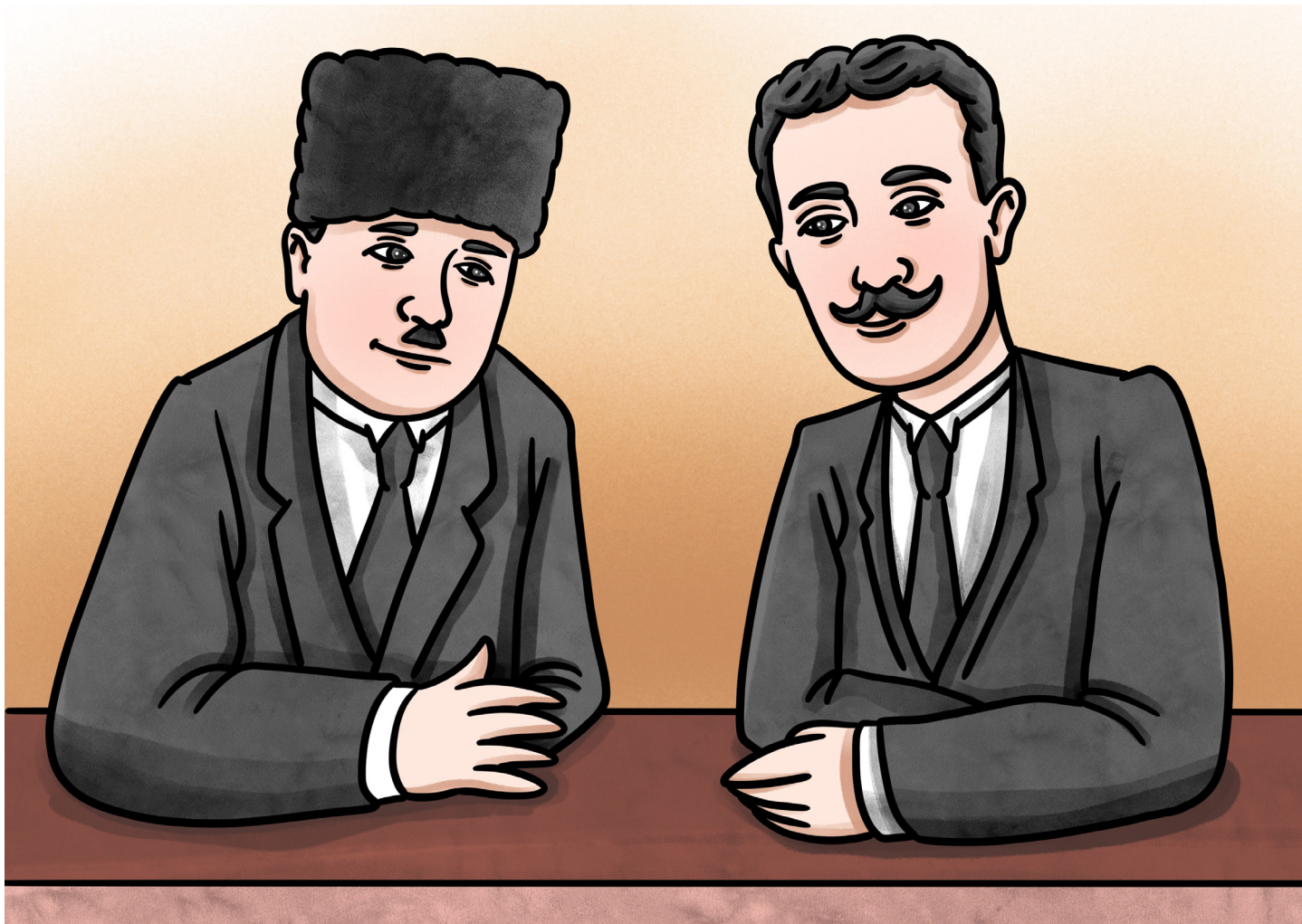
nın tazelenmesiydi. Mustafa Kemal kendisini karşılamaya gelen Cevat Abbas ve Rasim Ferit Beyler olduğu hâlde köşedeki çay bahçesine yöneldi. Gemilerin gövdesinden yükselen dumanların boğazın üzerine bir perde gibi çöktüğü görüldü. Otururlarken “Paşam,” dedi, Cevat Abbas Bey, “Bu manzaraya daha ne kadar dayanabiliriz?”

Paşa, kafasında türlü düşüncelerle donanmanın boğaza yerleşmesini seyretti. Bu donanmayı daha üç yıl kadar önce Çanakkale’de durduran Anafartalar Kahramanı, şimdi serbestçe işgale tanık oluyordu. Durumun ciddiyeti sohbetinde derinleşti. Paşa, yardımcısına döndü: “Çanakkale’de ne için savaştığımızı unutmamalıyız. İstanbul’da işlerin içinden çıkılmaz hâle geleceğini tahmin etmezdim. Anlaşılan Anadolu bizi bekler; dönmenin çaresine bakmalı!”

Öğleden sonra Mustafa Kemal Paşa, küçük Kartal istimbotuyla boğazdan karşıya geçti. İngiliz ve Fransız bayraklarının dalgalandığı yüze yakın işgal gemisinin arasından geçerken Cevat Abbas Bey, kaşlarını çatarak bir söze başlayacak gibi oldu: “Paşam, Çanakkale’de olduğu gibi...” Mustafa Kemal Paşa, kararlı bir ifadeyle cevap verdi: “Endişelenme. Geldikleri gibi giderler!” Yardımcısı, Paşa’ya dönerek gülümsedi: “Size kısmet olacak; bunları siz kovacaksınız, Paşam!”

Gittikleri her yerde Mustafa Kemal, görüşmelerle İstanbul'un nabzını tutmaya başladı. Asker ve sivil, görüştüğü herkes direnişi nasıl şekillendireceği konusunda ona bir fikir sunuyordu. Ancak ne hükûmeti ne de İngilizleri ürkütmek istemiyor, adımlarını dikkatlice seçiyordu. Bu sıralarda Padişah Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit, işgale karşı gelenlerin tek tek listesini çıkartıp onları tutuklatmak üzere İngilizlere veriyordu. Mustafa Kemal'in Padişah Vahdettin'le görüşmesi bu nedenle diğerlerinden çok daha hassas ve stratejikti. Padişaha hâlâ yakın olduğu izlenimini vermek istiyordu. Sarayın bahçesine, ut tınısı altında Padişah'ın da ağzını yokladı.

Adana'da ise Ahmet Remzi Bey, halkın işgale tepkisini ölçmekteydi. Mücadele etmeden yurdu düşmana bırakmamakta kararlıydı. Mustafa Kemal'in toplantılarına katıldıktan sonra ondan etkilenip bu düşüncüyü hayata geçirmeye karar vermişti. Fransızlar, Mersin'den başlayan işgali genişletiyorlardı. Ancak daha Kurtuluş Savaşı henüz başlamamıştı.

İstanbul'dan yükselen işgal haberleri Adana sokaklarının da kafasını karıştırıyordu. Üstelik şehirde halkın inançlarını ve umutlarını kıran yaygın gazeteler vardı: Ferda ile Adana Postası. Bu gazetelerin sayfaları işgalci kuvvetlerinin yalanlarıyla doluydu. Bu gazeteleri okudukça Ahmet Remzi'nin yüreği sızlıyordu. Aslında işgal kuvvetlerinin desteğiyle basılan gazeteler Adana'ya özgü değildi. Başta İstanbul olmak üzere işgal kuvvetleri Padişah'ın izniyle gazeteleri kullanarak büyük bir algı operasyonu başlatmıştı. Eğitimli insanlar bunun farkındaydı. Ancak halk, yalan haberlerden etkileniyordu.

Ahmet Remzi, cephede birlikte savaştığı arkadaşı Yedek Subay Mehmet Avni'ye derdini açtı: “Bir gazete çıkaralım,” dedi, “halka gerçekleri anlatalım!” Ahmet Remzi'nin bu önerisi Mehmet Avni'nin gözlerini parlatmıştı. İkisi de Mustafa Kemal'in gerçek bir özgürlük ve bağımsızlık için Millî Mücadele'yi başlatacağını biliyordu.

Bu sırada aynı düşüncelerle İstanbul'da da zincire vurulmuş bu şehirde Minber gazetesi doğdu. Mustafa Kemal Paşa, Fethi Okyar ve Rasim Ferit Talay'la bu gazete aracılığıyla İstanbul'un karanlık sokaklarında özgürlüğün ışığını arıyordu. Gazetede meclisin kapatılmaması için güçlü bir hükûmet isteği vurgulanıyordu. Özgürlük ve bağımsızlık talebine ses oldu. Ahmet Remzi de Adana'nın tozlu yollarında aynı ışığı arıyordu. Desteğini aldığı Mehmet Avni'yle 25 Aralık 1918 gününde Adana gazetesini çıkarmaya başladı.

İşgalin geçici olduğuna dair satırlar yazılırken her kelime bir umut, her cümle bir direnişti. Ancak tahta masaların ve kırık dökük sandalyelerin olduğu bir odada çıkarılan gazete ancak yedi gün basıldı. Son sayılarında biri işgalcileri kastederek "Eşeğin kuyruğu halen elimizdedir," diye yazdı. Bu cesur başlık, işgal komutanlığının gözünden kaçmadı; gazetenin sonunu getirdi. Mehmet Avni, uzak diyarlara sürüldü. Hakkında idam fermanları çıkarılan Ahmet Remzi Bey ise Millî Mücadele'yi sürdürmek için Torosların ardındaki köylere, iç bölgelerine doğru yol aldı.

Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'da geçirdiği altı ay hem umutla hem de hayal kırıklığıyla dolu oldu. Kapılar çalındı, her yol denendi. Kurtuluş Savaşı'nın beraberinde nice acılar ve zorluklar getireceğini düşünüyordu. Bu yola girilirse dönüşü olmayacağını biliyordu. Ancak kurtuluş için atılacak her adımın, öncelikle kendi içindeki inançla başlaması gerektiğini de çok iyi biliyordu.

İstanbul'un kalbinde, Osmanlı'nın asırlık saraylarında çözüm arayışları devam ederken bir gün geldi ve Mustafa Kemal Paşa, çözümün burada olmadığına karar verdi. Anadolu, onun için yeni bir umut, yeni bir başlangıçtı. Bu kararını en güvendiği silah arkadaşlarına açtığında onlar da aynı heyecanı hissetti. Osmanlı yönetiminin hileli koridorlarında kazanılan güven sayesinde Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçişi için bir fırsat doğdu. İngilizlerin baskısı ve Osmanlı yönetiminin bu baskıya boyun eğmesi aslında Mustafa Kemal Paşa için bir olanağa dönüştü. Öyle ya, Osmanlı yönetimi, onu İstanbul'dan uzaklaştırarak Anadolu'ya göndermekle hem bir rahatlama sağlayacak hem İngilizlerin Anadolu'daki silah toplama talebini yerine getirecekti.

Tüm bu hesaplarla 9 Nisan 1919'da Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'nun önemli bir bölümüne hükmetmek üzere 9. Ordu Müfettişliğine atandı. Ancak ne Osmanlı yönetimi ne de İngilizler, bu atamanın aslında Anadolu'nun kaderini nasıl küllerinden dirilteceğini o anda bilmiyorlardı.

14 Mayıs 1919. İstanbul, Nişantaşı'ndaki konakta, Sadrazam Damat Ferit, Mustafa Kemal ve Cevat Çobanlı Paşalar ile ülkenin geleceğine dair önemli görüşme gerçekleştiriyordu. Konağın içerisinde ağırlıkla hissedilen gergin atmosfer her birinin yüz ifadelerinde de belirgindi. Damat Ferit, gözlerini Mustafa Kemal'e dikerek "Samsun ve çevresinde ne yapmayı planlıyorsunuz? Hangi sınırlar içinde komuta edeceksiniz?" diye sordu. Sesi endişe doluydu. Mustafa Kemal Paşa ise sakin şekilde, "Oradaki karışıklıkları sonlandırmak için harekete geçeceğim. Şimdilik sadece belirli bir bölgeyi kontrol edeceğim," yanıtını verdi.

Cevat Paşa, Sadrazam'ın yüzündeki kuşkuyu görüp söze karıştı: “Paşa'nın yeteneklerine ve sağduyusuna güvenmelisiniz!” Mustafa Kemal Paşa'nın yetkilerinin artırılmasını önerdikten sonra iki paşa, Damat Ferit'in yanından ayrıldı. Konak kapısının ardında, kapanış sesiyle birlikte Mustafa Kemal ve Cevat Paşa, hızlı adımlarla yürümeye başladı. Cevat Paşa endişeli ifadesiyle, “Kemal, gerçekten büyük bir şeyler mi planlıyorsun?” diye sordu. Mustafa Kemal, kararlı bir bakışla “Evet Paşam, tarihî bir dönüm noktası yaratacağım,” dedi. Cevat Paşa, derin bir nefes alarak “Allah yardımcın olsun. İnşallah başardığın günleri hep birlikte göreceğiz,” diye karşıladı. Ve yanıt netti: “Mutlaka başaracağız!”

15 Mayıs 1919'da İngiliz gemilerini arkalarına alan Yunan gemileri İzmir'e yanaştı. Bu işgalin ardından şehirde büyük bir korku ve kaygı hüküm sürdü. Pa-dışah, orduya direnmemelerini emretmişti. Yunan askerleri, Konak Meydanı'na geldiklerinde o gürültü arasında bir el tabanca sesi duyuldu. İşgal karşısında sessiz kalamayan Hasan Tahsin, onurlu bir direnişin sembolü hâline geldi.

Ancak eylemi Yunan askerlerinin şehirdeki Türk halkına karşı uyguladığı şiddeti artırdı. Bu ilk kurşunun sahibi oracıkta şehit edildi. İzmir sokakları artık Yunan askerlerinin marş sesleriyle yankılanıyordu. Bu güzel şehir tarihinde daha önce hiç benzeri görülmemiş bir ıstırabın tanığıydı. Yunan askerlerinin zulmü ve yağmaları her gün yeni bir acının habercisiydi.

Anadolu'nun dört yanından işgale karşı sesler yükselmeye başladı. İzmir'in işgali Anadolu'da uyanan millî uyanışın kıvılcımını ateşledi. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ve Anadolu'daki direniş hareketlerinin başlaması halk yığınları için bir umudun yeşermesi anlamına gelecekti.

V.

Mustafa Kemal Paşa'nın adımları Şişli'deki evinin ahşap zemininde usulca yankılandı. Annesi Zübeyde Hanım ve kız kardeşi Makbule o ânı bekler gibiydi: İkisi de hissediyordu; bu ziyaretin farklı bir önemi vardı. Yaklaşan adımların ağırlığı yüreğindeki sorumluluğun bir yansımasıydı.

Mustafa Kemal, içeriye girdiğinde Makbule tedirgindi. Ağabeyine baktığında orada kararlılığı ve umudu bir arada görüyordu. Birlikte anneleri Zübeyde Hanım'ın odasına doğru ilerlediler.

Zübeyde Hanım'ın gözlerinde sarsılmaz bir inanç vardı. Mustafa Kemal, annesinin karşısına oturdu. Lokmaları yutmakta zorlanan boğazına rağmen duygularını açıkça ifade etti: "Anne, Anadolu'ya gidiyorum. Burada ne olacağını kimse bilemez. Selanik'te olanları biliyoruz. Ama yurdumuzu kurtaracağım. Tarih, tekrar etmeyecek. Bu yolculuk kolay olmayacak, biliyorum. Eğer dönmezsem, bana olan sevgini ve güvenini asla unutma. Hakkını helal et, anne!" Zübeyde Hanım'ın zayıf kalbi bu haberle sarsıldı.

Mustafa Kemal, annesinin yıprandığını görünce ona umut vermek istedi. Yavaşça yanına yaklaşıp onun elini sıkıca tuttu. “Anne, her zaman en zorlu durumları düşündüm. Ama şunu unutma ki bu mücadelede başarılı olma ihtimalimiz de var. Eğer başarılı olursam, buraya döneceğim. Ve seni, hep benimle olman için yanıma alacağım.” Zübeyde Hanım’ın gözleri parladı. Oğlunun sözleri yüreklerine su serpti. Ve o ânda her ikisi de anladı ki bu mücadele bir ulus için olduğu kadar aslında bir oğlun annesi için de verilecekti.

16 Mayıs günü geldiğinde taptaze bahar rüzgârıyla beraber Mustafa Kemal Paşa ve on sekiz arkadaşı tarihî bir deniz yolculuğuna çıktı. Sirkeci Garı açıklarında Paşa, İngilizler tarafından aranmadan önce derin nefes aldı. Onun bu kararlılığı yanındakilere de güç veriyordu. Beşiktaş İskelesi’nden zarifçe ayrılıp İstanbul Boğazı’nın kalbinden, bir zamanların aşıklarına tanıklık eden Kız Kulesi’nin hemen yanından geçtiler. Eşsiz kule, Mustafa Kemal’e eski İstanbul’un hür selâmını iletiyordu. Açıklardan Bandırma Vapuru’nun güvertesinde çıktılar.

Kongreler Haritası

İstanbul silüetinin yavaşça kaybolduğu ân unutulmazdı. Rüzgârın şehvetle savurduğu dalgalarla Bandırma'nın dansı yeni başlamışken bir torpido deniz botunun tehlikeli gölgesi onları takip ediyordu. Ancak Mustafa Kemal'in kararlılığı, karanlık denizlerde bile bir fener gibi yanıyordu. Mustafa Kemal, Kaptan İsmail Hakkı Bey'e karaya yakın bir rota izlemesini ve düşman saldırısı durumunda vapuru en yakın sahile oturtmasını emretti. Gerekirse yolculuğa karadan da devam edecekti.

“Bunlar işte böyle yalnızca demire, çeliğe, silah gücüne dayanırlar. Tek bildikleri şey madde!” dedi yanındakilere; “Bunlar özgürlük uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Aslında biz, Anadolu'ya ne silah ne de cepha ne taşıyoruz. Biz, ideali ve inancı götürüyoruz!” Dalgaların şarkısıyla Bandırma, üç gecenin ardından 19 Mayıs günü Samsun limanına yanaştı. Ayağı toprağa değdiğinde sanki Anadolu ona “Hoş geldin!” diyordu. Anadolu'nun bu selâmını, “Türk Milleti için bağımlı yaşamaktansa ölmek daha iyidir!” diyerek aldı. Ve o an, bağımsızlık için atılan ilk adım yeni bir dönemin müjdesi oldu. Bu adımla tüm milletin kaderi değişiyordu.

Samsun'a adım attığında Mustafa Kemal, bir zamanlar o kudretli Osmanlı'nın ne hâle geldiğini derin bir hüznle gözlemliyordu. Gökyüzü gri bulutlarla kaplıydı, sanki doğa da milletin acısını paylaşıyordu. Osmanlı'nın ihtişamlı günleri şimdi sadece hafızada kalmış, Anadolu'nun kalbi sadece birkaç avuç toprakla atıyordu. Samsun, İngiliz ve Pontus askerlerinin hüküm sürdüğü, hüznle dolu bir şehre dönüşmüştü. İşlek caddelerden birinde bir Osmanlı askeriyle karşılaştı.

Asker, savaşın izlerini bedeninde taşıyan portre gibiydi: Ayak parmakları yırtık postallarının dışında, gözleri, uzun süren yorgunluk ve umutsuzluktan çökmüş; ancak içinde hâlâ vatan sevgisi yanıyordu. Bu manzaraya Mustafa Kemal'in yüreği dayanmadı. Yavaşça askerin yanına yaklaşan Mustafa Kemal, derin sesiyle sordu: "Asker ağlamaz! Niçin ağlıyorsun?" Asker, başını kaldırarak Mustafa Kemal'in kararlı gözlerine baktı; ancak cevap veremedi. Mustafa Kemal, bu sessizliğin ardında yatan acıyı anlayıp tekrar sordu. Asker, sesi titreterek, "Düşman memleketi bastı. Silahlarımızı elimizden aldılar. Toprağımıza giren düşmanla ben nasıl savaşayım?" diye yanıtladı. Mustafa Kemal, askerin

omuzuna dokunarak onu sakinleştirdi ve “Üzölme çocuğum; benimle gel,” dedi. Tömen Karargâhına doğru ilerlerken bu askerin sadece bir kişi olmadığını, tüm Anadolu’nun sesi olduğunu düşündü. Ve orada, kaderin bu dönüm noktasında, bu asker, Türk Kurtuluş Savaşı’nın da ilk askeri oldu. Bu ân, tarih sayfalarında kendisine böyle yer buldu.

Karadeniz’in kuzeyine doğru uzanan topraklarda Mustafa Kemal, Samsun’un dar sokaklarında rahatça hareket edemeyeceğinin bilinciyle bakışlarını daha sessiz ve sakin olan Havza ilçesine çevirdi. Yeni karargâh burası olacaktı. 29 Mayıs sabahı, eski bir otomobil içinde arkadaşlarıyla birlikte taze bir yolculuğa başladı.

Otomobilin pencerelerinden içeri süzülen hafif ışıkla, toprak yolun yağmurla nasıl bir balçık hâline dönüştüğünü görebiliyordu. Yolculukta rüzgârın hışırtısı ve tekerleklerin çamurlu yolda çıkardığı ses dışında başka şey duyulmuyordu. Şoför, yaşlı ve kır saçlı bir adamdı; yılların deneyimiyle direksiyonun başındaydı. Ancak Mustafa Kemal'in keskin gözleri yoldaki çukurları fark edince o hızlı hareketlerle direksiyona müdahale ediyordu.

Bir noktada zamanın yorgun bıraktığı otomobilin inadıyla karşılaştılar. Paşa ve arkadaşları yol kenarında, yeşilin her tonunun hâkim olduğu bir tabiat parçasının içinde buldular kendilerini. Bu bekleyiş onlar için bir zaman kaybı anlamına geliyordu. Havza'nın hangi yönde olduğunu sormak için etrafta birini aradı. Araba tamir olmazsa da bir yolunu bulup devam etmeliydi.

Bir köylü yol gösterdi. En yakın köye doğru hızlı hareketlerle adımladılar. Yol boyunca etrafındaki doğanın güzellikleriyle bütünleşen Mustafa Kemal, tıpkı içinden geldiği gibi bir marş tutturdu:

Dağ başını duman almış

Gümüş dere durmaz akar

Güneş ufuktan şimdi doğar

Yürüyelim arkadaşlar!

Sesine arkadaşlarının sesleri de eklenince, bu marş Havza kırsalında yankılanmaya başladı:

Bu gök, deniz nerede var

Nerede bu dağlar taşlar

Bu ağaçlar güzel kuşlar

Yürüyelim arkadaşlar!

Mustafa Kemal Paşa, Havza'da bir süre kaldıktan sonra 12 Haziran 1919'da Amasya'ya yöneldi. Şehre adım attığında büyük bir kalabalığın sevgi seliyle karşılandı. Özgürlük ve bağımsızlığın rüzgârı Anadolu'da esmeye başlamıştı. Paşa'nın ilk işi, direnişin sesini daha da yükseltmek için Amasya Müdafaa-yı Hukuk Cemiyetini kurmak oldu. Osmanlı yönetiminden bağımsız, milletin iradesini yansıtan bir yönetim anlayışının temelleri atılıyordu. Dört bir yana direnişin çağrısını taşıyan telgraflar gönderildi.

22 Haziran günü yayımlanan Amasya Genelgesi, milletin sesini dağlarda yankılayacak bir çığlık gibiydi. Bu genelgede milleti temsil edecek bir heyet kurulacağı ilân edildi. Artık bağımsızlık mücadelesini dünyaya duyuracaktı. Paşa, Doğu illerinin kalbindeki Erzurum ve Sivas'ta millet katılımıyla gerçekleşecek olan kongrelerin toplanacağını müjdeledi. Hemen savaşmanın gereği yoktu: Önce halk iradesine yaslanmak, kabul görmek gerekiyordu.

Bu süreçte Erzurum'daki 15'inci Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa'nın desteği büyük oldu. Yanan özgürlük meşalesine Türk ordusu el uzattı. Karabekir Paşa'nın davetiyle Mustafa Kemal, bu kez Erzurum'a geçti. 23 Tem-

muz'da burada çevre illerden gelen delegelerle buluştu. Dağların eteklerinde soğuk rüzgârın estiği bu şehirde kurtuluşun haritası çizildi. Halkın Türk ordusuna vereceği destek önem kazanıyordu. Erzurum Kongresi'nin aldığı kararlar 10 Ağustos 1919'da Anadolu'nun en ücra köşesine kadar duyuruldu. Kongredeki “Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür; parçalanamaz!” kararıyla vatanın bölünmez bütünlüğünün ilk ilkesi onaylandı. Mustafa Kemal'in Osmanlı ordusundan istifasıysa bağımsız Türkiye'nin ilk adımlarından oldu.

Mustafa Kemal'in bir sonraki durağı Sivas'tı. Bu şehir Millî Mücadele'nin dört ay süresince bir merkezi hâline gelecekti. 2 Eylül 1919'da ayak bastığı bu topraklarda işgalci kuvvetlerin gölgesi altında bile kararlılıkla toplantılar düzenlemeye başladı. Erzurum Kongresi'nde alınan bölgesel kararlar, Sivas'ta ulusal bir çerçeveye oturtuldu. Misak-ı Millî'nin sınırları bu kongrede kabul edildi. Kongrenin sonunda ise Mustafa Kemal, milletin gözünde kurtuluşun sembolü ve lideri oldu. Millî iradenin sesini duyuracak bir Millet Meclisi'nin kurulmasına da burada karar çıktı.

O zamanlar basın, en güçlü iletişim aracıydı. İşgalciler de bu gücü çıkarları için kullanmaktan geri kalmıyordu. Millî Mücadele'yi destekleyen sesler susturuluyordu. Mustafa Kemal, basının bu gücünü çok iyi biliyordu: Milletin gerçeklerden haberdar olması gerektiğine inanıyordu. Bu yüzden Sivas'ta, Millî Mücadele'nin ilk resmî sesi olan İrade-i Millîye gazetesini çıkarttı. Bu gazete sayesinde alınan kararlar dünyaya yayıldı. Mustafa Kemal, milleti Kurtuluş Savaşı'nın etrafında birleştirmeye ve Kuvâ-yi Millîye, yani ilk Kurtuluş Ordusunu kurmaya odaklanmıştı.

Adana Cephesi'nin mücadelesinde ise Kuvâ-yi Millîye'nin başına stratejik zekâya sahip Binbaşı Kemal (Kozanoğlu Doğan Bey) atanmıştı. Fransız işgaline karşı koyarken onun cesareti tüm savaş meydanında duyuluyordu. Yanına deneyimli ve savaş taktiklerinde uzman, Osman Nuri Bey'i (Aydınoglu Tufan) yardımcısı olarak aldı. Bu iki savaşçı Adana'nın kurtuluşu için el ele verdi. Toros Dağları'nın derinliklerindeyse Ahmet Remzi Bey, kutsal direnişi alevlendirmek için çabalıyordu. Adana ve Çukurova'nın işgalin pençesinden kurtulması için bir araya gelerek Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurma kararı alındı.

Mustafa Kemal Paşa'nın gözünden kaçmayan Ahmet Remzi Bey'in bu azmi, ona 18 Aralık 1919'da cemiyetin kurucu başkanı olma görevini getirdi. İşte bu atama, bölgenin kurtuluşu için atılan en önemli adımlardan biri oldu.

Mustafa Kemal'in Samsun'dan başlayıp Anadolu'nun bağrını saran yolculuğu 27 Aralık 1919'da Ankara'nın Dikmen sırtlarına ulaştı. O andan itibaren Ankara'nın tepelerinde bir hareketlilik başladı. Atlarının üzerinde tozlarını savuran binlerce seğmenle yaya olarak ilerleyen kadınlar, çocuklar ve kentin gerçek sahipleri vardı. Hepsi geleceğin lideri Mustafa Kemal'i bağırırlarına basmak için oradaydı.

Paşa, arabadan iner inmez bu coşkun karşılama karşısında duygulandı: “Merhaba Efeler! Niye zahmet ettiniz, neden geldiniz?” diye sordu. Seğmen grubu adımlarını sıklaştırmaya başladı: “Uğrunda ölmeye, millet yolunda kanımızı akıtmaya geldik, Paşam!” Paşa, gözlerindeki kararlılığı gördü: “Peki, bu sözlerinizde ne kadar kararlısınız?” Seğmenler ellerini göğse kaldırıp “Ant olsun; sözümüz söz!” diye haykırınca Paşa, “Var olun, yiğitler!” dedi.

Davulların ve zurnaların sesi yankılandı. Bir umut ışığı gibi parlayan zeybekler meydana çıktı:

Silindi mi maşrapamın kalayı

Dizildi mi Seğmenlerin alayı

Düşmanları öldürmenin kolayı

Koç gibi meydanlarda dönenlerdeniz

Biz vatan uğruna ölenlerdeniz

Mustafa Kemal'in Millî Mücadele'yi yönetecek şehir olarak Ankara'yı seçmesinin asıl nedenleri coğrafi konumu ve stratejik avantajlarıydı. İşgal altındaki bölgelere yakınlığı, demiryolu ve telgraf hatlarıyla iletişim olanaklarına sahip olması da önemli bir rol oynadı. Ayrıca Mustafa Kemal'in Harp Okulu'ndan arkadaşı Ali Fuat Paşa komutasındaki 20. Kolordu'nun da burada bulunması bu Anadolu kasabasının kaderinin baştan başa değişmesinde kilit bir etken oldu.

Mustafa Kemal, Padişah'a olan inancıyla hareket edenlerin gözlerini açmaya çalışıyor, her bir adımını milletin geleceği için atıyordu. Onun kararlı tutumlarıyla ayaklanmaların önüne geçildi. İşgali engellemek için direniş cep-heleri oluşturdu. Ve bütün dünyayla görüşmelerini sürdürerek devletin temel taşlarını atmak için düğmeye bastı. Büyük Millet Meclisi ufuktaıdı.

Bir ulusun kimliğini, haklarını ve özgürlüklerini belirleyen belgeyi, anayasaı gündeme getirdi. Yeni kurulacak Türkiye Cumhuriyeti'nin yol göstericisi olan ilk anayasa bu değerler üstüne inşa edildi. Bu anayasa daha sonraki kanunların temelini oluşturacaktı. Ve belki de en önemlisi bu anayasa zor zamanlarda, direnişin ortasında, inançla ve azimle yazıldı.

20 Ocak 1921’de kabul edilen bu anayasa devletin temelini oluşturan kısa ve öz maddelerle doluydu. En belirgin olanı ise “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir,” maddesiydi: Milletin gücünü ve devlet üzerindeki hakimiyetini simgeliyordu. İkinci maddeyse yürütme ve yasama yetkisinin milletin tek ve gerçek temsilcisi Büyük Millet Meclisi’nde toplanacağını haber veriyordu. Kurtuluş Savaşı’nın zor zamanında ulus iradesiyle ortaya çıkan bu anayasa yeni Türkiye’nin doğuşunu müjdeledi.

Ulusun ruhunu yansıtan, bağımsızlık inancını her dizesinde hissettiren bir marşın da arayışı içindeydi, Mustafa Kemal. Bu kahramanlık ve azmin millî marşla dile getirilmesi gerekiyordu. Mehmet Akif Ersoy’un kaleminden dökölüp 12 Mart 1921’de kabul edilen İstiklal Marşı, ulusun gönül tellerine dokundu. Marşın her kelimesi, bağımsızlığın ve özgürlüğün tınıısıyla yankılandı. Hem halkın hem de cepheye koşan askerlerin göğsünde inancın ve umudun meşalesini yaktı.

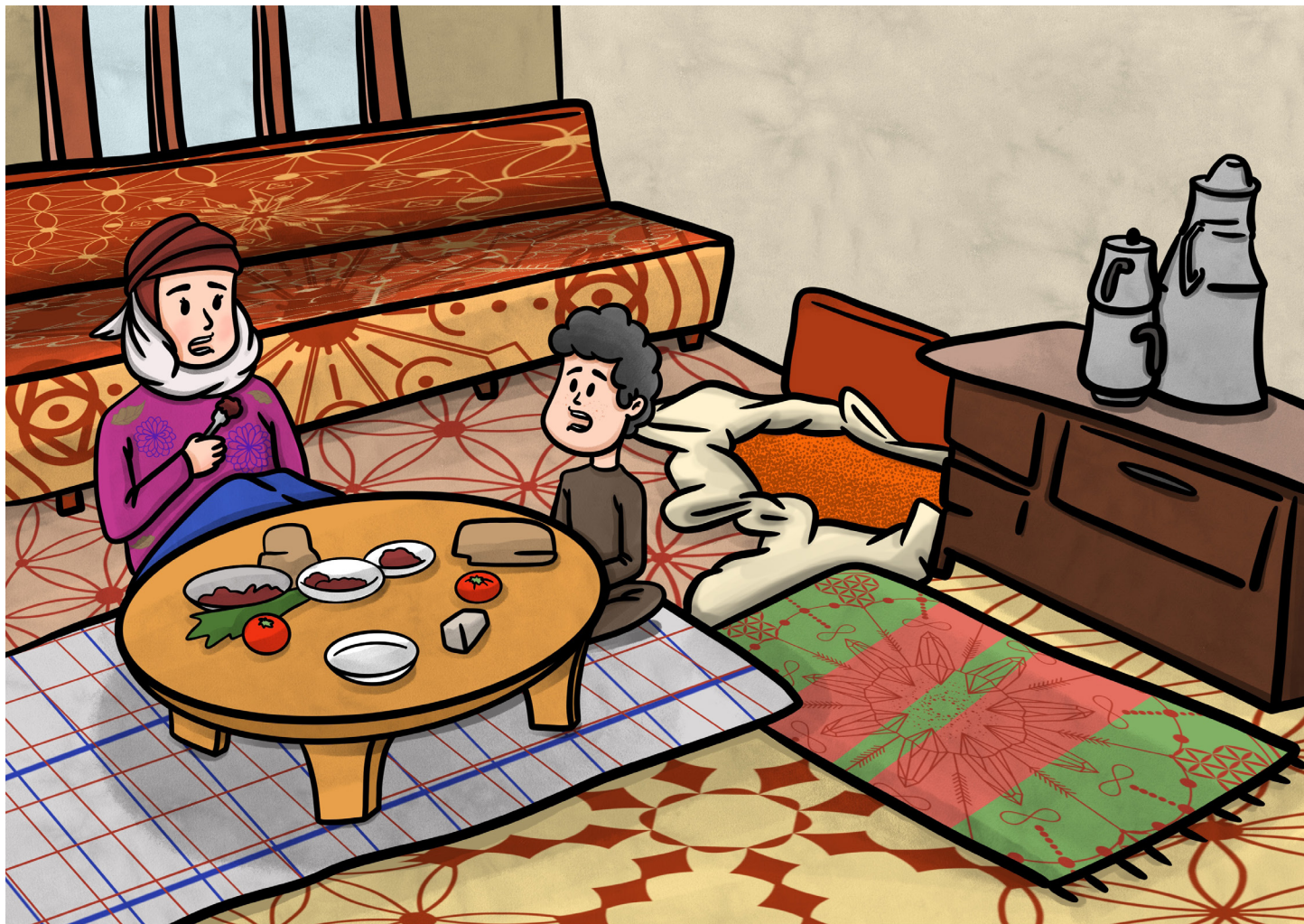
Fakat 18 Mart 1920’de İstanbul’da yine kara bulutlar toplanıyordu. Osmanlı’nın en üst birimi olan Meclisi Mebusan, İngilizlerin baskısı altında ezildi. Millî Mücadele’nin yanında duran vekiller tutuklandı. İstanbul, artık millî iradenin sesini duyuracak bir organdan yoksun kaldı.

Bunun üstüne Mustafa Kemal, Ankara’da yeni bir meclisin toplanacağını bildirdi. Anadolu’nun dört bir yanında hızla gelişen bu olaylar karşısında Mustafa Kemal’in zekâsı ve öngörüsüyle bir hamle daha geldi: 6 Nisan 1920’de Anadolu Ajansı kuruldu. Dağınık şekilde yayın yapan yerel gazetelerin birleşik ve doğru bir bilgi akışıyla beslenmelerini sağlamak için atılmış bir adımdı: Milletin gerçeklere erişimi kolaylaşacak ve artık bağımsızlık mücadelesinin sesi yükseliyordu.

VI.

Karaisalı'nın kırsallarında, dumanı Kelebek Köyü'nde tüten evlerinde Osman ve ailesi, savaşın gölgesinde, zorlu bir hayata tutunmaya çalışıyordu. Babasını savaşta kaybettikten sonra dört duvar arasında sıkışıp kalmışlardı. Küçük bahçeleri, annesinin elleriyle büyüttüğü sebzelerle onlara hayat veriyordu. Osman, henüz on dört yaşında olmasına rağmen o genç yaşta ailenin yükünü sırtlanıyordu. Köyde iş olmadığından her hafta birkaç kez ilçeye inip bulduğu günlük işlerle ailesinin geçimine destek oluyordu. Okuma yazma bilmesi işini kolaylaştıran tek şeydi.

Bir gün eve dönerken yüzünde farklı bir heyecan vardı. Annesi Fatma Hanım, onun yüzündeki bu ifadeyi fark etti: “Ne oldu oğlum, yüzündeki bu parıltı ne?” Osman, “Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, bütün bir Anadolu'yu ayağa kaldırıyorlar. Düşmanı buradan sürüp atacaklarından eminler,” dedi. Fatma Hanım'ın yüzünde umutla karışık bir endişe belirdi: “Allah'ım, dediğin doğru ola da bu kötü günler geride kala, a oğlum!”

Osman, durmazdı: “Ben de onların yanında olmak istiyorum, ana,” dedi kararlı bir şekilde. Fatma Hanım, onun babasının bu dava uğruna can verdiğini hatırlatıp “Seni de mi kaybedeceğiz?” diye tam karşısına çıktı. Osman, annesinin derin kederini yüzünden de okudu: “Ben savaşarak değil, başka yollarla da yardımcı olabilirim. Burada oturup bekleyemem,” dedi. Fatma Hanım, onun bu azimkârlığını görünce “Belki biraz daha büyüdüğünde daha iyi kararlar alabilirsin,” diye cevapladı, anne yüreğinin öngörüsüyle.

Çukurova topraklarında yeni bir umut filizleniyordu. Mustafa Kemal, bu bereketli toprakların Millî Mücadele’nin alevlenip tüm yurda yayılması için kıvılcım olabileceğini biliyordu. Stratejik seçimleriyle Karaisalı ve Pozantı’yı direnişin üssü yapmayı amaçlıyordu. Aynı, ateşin küçük bir kıvılcımla başlayıp büyük bir yangına dönüşmesi gibi olacaktı. Bu tarihî görev için Jandarma Yüzbaşı Ali Ratıp Bey (Tekelioğlu Sinan), Mustafa Kemal Paşa’nın özel emriyle seçildi.

Cesur ve taktiksel bir kavrayışa sahip Ali Ratıp, bölgenin kurtuluşunun mimarı olacaktı. Fransızların bu bölgede büyük bir orduya sahip olmaması direnişin başlaması için büyük bir fırsattı. Ancak tren istasyonlarında kontrol amaçlı muhafızlar bulunduyorlardı. Ermeni çetelerinin halka zulmetmesi ve köyleri yağmalaması ise daha zorlu bir mücadeleyi de beraberinde getiriyordu.

Bazı yıllarda Çukurova'ya bahar ansızın gelir. Çiçekler, kuşlar, böcekler ve otlar bir gece içinde uyanır. Ilık güneş tüm bölgeyi aydınlatırken doğanın tüm canlıları, yeni bir dünya keşfetmenin heyecanı ile dışarı çıkar. Akdeniz üzerinden süzülüp gelen beyaz bulutlar gölgelerini ovanın topraklarına bırakarak Toros Dağları'na doğru ilerler.

Ardındansa aniden başlayan yağmurlar ortalığı kaplar ve sel suları coşar. Hızla Akdeniz'e doğru akan sular denizin maviliğini kırmızı bir renge büründürür. Mor renkli keskin kayalıklar arasından sarı çiğdemler patlar, dağları bir bahçeye dönüştürür. Her yer çiçek kokusuyla dolup taşar ve kırsalın sessizliği turaç kuşlarının ötüşleriyle kesilir. Çukurova insanları, ani bahar patlamasıyla cerenlerin gelmesini beklerler. 1 Nisan 1920'nin sabahında gökyüzü umutla

aydınlanırken Ali Ratıp Bey, emrindeki süvarilerle birlikte Karaisalı'ya geldi. Toroslardan düze direniş, tıpkı beklenen o güzel cerenler gibi indi.

Çukurova, Millî Mücadele'ye katılıyordu. Halk, kurtuluşun habercisi olan bu asil kahramanları sokaklarda sevinç tezahüratlarıyla karşıladı. Yüzlerindeki tebessüm umutla karıştı: Halk, kendi topraklarında özgür bir yaşama kavuşmanın adımlarını atıyordu. Aynı gün içinde Osman, Karaisalı'dan kan ve ter içinde eve koşarak geldi. Gördüklerini annesine anlatmak için tutuştu: “Ana, bak, ana! Mustafa Kemal Paşa'nın askerleri taş üstünde taş bırakmadı. Bizi özgürlüğe kavuşturdular!”

Fatma Hanım, “Ne diyorsun oğlum? İlk önce derin bir nefes al da sonra konuş. Soluklan; şuradaki sandalyeye otur bir otur da de hele,” diye karşıladı oğlunun bu heyecanını. “Ana, gözlerim kamaştı. Gelen süvariler... Herkes meydanı doldurmuş; coşkuyla alkışlıyordu. Hatta bazıları kurban kesmeye başladı. Günlerce süren yolculuktan sonra çatışa çatışa buraya varmışlar. Fatma Hanım, “Şükürler olsun Allah'ım. Baban burada olsaydı gözlerinden yaşlar dökülürdü,” diye ortak oldu sevince. “Liderleri Tekelioğlu Sinan... Ana, bir heybeti, bir cesa-

reti var ki göreceksin. İleride ben de onun gibi bir komutan olmak istiyorum,” dedi Osman. Fatma Hanım’a, “Hayallerin kocaman, bakalım zaman ne gösterecek,” demekten başka söz düşmedi.

2 ve 3 Nisan’da Durak ve Kelebek istasyonlarının ardı sıra ele geçirilmesi, Fransız komutan ve askerlerinin esir alınması toplumun morali üzerinde büyük etki yarattı. Teslim alınan silah ve cephaneleri Karaisalı’ya getirildi. Zaferlerin ardından umutsuzlukla sıvanmış yüzlerde yeniden umut belirdi. Karaisalı artık Adana cephesinin merkeziydi. Kurtuluş sırası Pozantı’ya gelmişti.

Osman’ın bugünlerde eve gelişleri telaş içinde olmaya devam etti. Her yeni gelişmeyi annesine anlatıyor, yerinde duramıyordu. Kalbini bıraktığı ikinci evi olan Kelebek Tren İstasyonu’nun da düşmandan arındırılmasıyla beraber yine eve koştu. “Anacığım, bil bak neler oldu: Özgürlük yeli bizim köyden esiyor şimdi. İstasyon bizim! Fransız komutan, Tekelioğlu Sinan’ı karşısında görünce dağın altında kalmış gibi oldu; düşmanın direnci kırıldı”.

Fatma Hanım, gözlerinden süzülen yaşlarla oğluna sarıldı. İlk kez içinde bir umut tomurcuklandı. “Gayrı bu gözyaşları sevinçten... Mustafa Kemal Paşa... Büyük adammış. Sen de onunla tanıştığın için ne şanslısın!” Osman, “Benim bu direnişte yer almam, Mustafa Kemal Paşa’nın yanına yaren olmam lazım,” deyince annesinin sevinci yarı korkuyla karıştı. “Burada oturup bekleyemem,” diyerek dönüp durdu Osman, artık yetiştiğini haber veriyor, kurtuluşa gidenlerin sırasına nefer olmaya can atıyordu. Yaşı tutmadığı için asker olamayacağını biliyordu. Ama Millî Mücadele’ye hizmet için o bir yolunu da bulurdu. Okurdu yazardı, koşardı yetiştirirdi. Ona ne iş verilirse yerine getirirdi. Fatma Hanım, oğlunun kararlılığı karşısında suskun kaldı; düğümlenen boğazı söz bulamadı.

Karaisalı’nın dar sokaklarında bir umudun adımları yankılanıyordu. Ahmet Remzi Bey, tarihe tanıklık eden bu topraklara Adana Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin ışığını taşımak üzere geldi. Mustafa Kemal’le telgraf telleri üzerinden ulaşan bilgilerle haberleşiyor, gece gündüz demeden halkının yorgun bedenine Millî Mücadele’nin alevlenen ruhunu aşıyordu. Adana’nın sesini, tıpkı bir lirin kırık telleri gibi onaran bir ustaya benzedi: Kısa ömürlü Adana gazetesini yeniden hayata döndürmekte ısrarcıydı.

Bu sırada Ankara'da kurulan Anadolu Ajansı, yurdun dört bir yanına cep-helerden haberler taşıyordu. Ahmet Remzi Bey de bölgesinin gerçeklerinin hal-kına ulaşabilmesi için kuracak olduğu matbaaya bir mekân arayışı içindeydi. Savaşın gölgesinde, sürekli yer değiştirmeye, hareket etmeye mecbur kalan ya-şantısında yerleşik bir düzenin lüksü yoktu. Ve bu zorlu koşullarda, tren va-gonlarının demir sesleriyle, matbaayı bir vagonun içinde kurma fikrini buldu. Ancak bu vagon, tarihin dönüm noktasına sadece haberleriyle yol alacaktı.

Anadolu'nun her köşesine özgürlük ezgilerini taşıyan Mustafa Kemal Paşa, ordularını dikkatle örgütlerken milletin kalbine Müdafaa Cemiyetlerinin fikir tohumlarını ekiyordu. Onun bütün atılımları başta İngilizler, işgalcilerin karan-lık gökyüzünde beliren kasırga bulutları gibi soğuk bakışlarını üstüne çekiyor-du. Bunu takiben İngilizlerin soluduğu her nefesten titreyen Padişah Vahdettin, Şeyhülislamından büyük uyanışa karşı, karanlık bir fetva yayımlamasını talep etti. 10 Nisan 1920'deki fetvayla Mustafa Kemal ve Millî Mücadele liderleri idama mahkûm edildi.

Ancak Mustafa Kemal, dışarıdaki fırtınaya inat usulca limanına yanaşan bir gemi gibi dingindi. 23 Nisan Cuma gününün Ankara'sında tarihsel bir dönüm noktasını müjdeleyen rüzgârlar esti. Sokaklar doldu, bayraklar dalgalandı, çocuklar şarkılarını bir ağızdan söyledi. Mustafa Kemal ve arkadaşları, Hacı Bayram Camii'nde Cuma namazlarını kıldı. Ardından Birinci Meclis'in kapıları dualar eşliğinde aralandı. Halk kesimlerinin gelenek ve göreneklerine saygı göstererek gerçekleştirilen açılış, kapatılan Mebusan Meclisi'nin ruhunu daha güçlendirerek canlandırdı. Meclisin adına Büyük Millet Meclisi demeye karar verildi.

Başkanlık koltuğuna oturan Mustafa Kemal, bir gün sonra yaptığı konuşmayla gönlündeki tüm duyguları döküverdi: “Yaşamımı ve kişiliğimi adadığım, soylu ve ezilmiş ulusumun bu haklı isteği üzerine artık benim için kutsal görev, millî iradeye uymayı her şeyin üzerinde görmektir,” cümlesi tüm kalplerde yankı buldu. Sadece bir isyanın değil milletin bütün olarak sesini duyurduğu büyük hareketin başlangıcıydı.

VII.

Karaisalı'nın hükûmet konağında, Ahmet Remzi, eski bir taş matbaayla karışlaştı. Matbaanın üzerindeki tozları sildiğinde yılların yorgunluğunu hissetti. Bu makineyi Mücellit Ali Efendi'ye emanet ederek tamir etmesini rica etti. Makinenin dökülmüş boya lekeleri, eksik harfleri ve paslı parçalarıyla Ali Efendi'nin işi hayli zor görünüyordu. Ancak Ali Efendi, bir sanatkârın özverisiyle bu zorluğun üstesinden geleceğine dair Ahmet Remzi Bey'e güven verdi.

Matbaanın hayata dönmesini beklerken ona sığacak bir vagon peşine düştü. Kelebek İstasyonu'nda eski, terk edilmiş bir vagon olduğunu duymasıyla hemen oraya koştu. İstasyonun sonunda, rayların dışında unutulmuş gibi duran vagona adım attığında içinde hakikatin haberlerinin kokusunu hayal etti. O sırada güneşin altında parlayan bir çocuk, bir bankta oturmuş Ahmet Remzi Bey'i dikkatle izliyordu. Hızla Ahmet Remzi Bey'in yanına yaklaştığında merakıyla ortamı aydınlattı.

Osman, “Köyümüze hoş geldiniz, efendim! Ben Kelebek’ten Osman’ım,” dedi hiç çekinmeden. Ahmet Remzi Bey, Osman’ın o samimi tebessümüne güvenerek, “Hoş bulduk, genç adam. Bu vagonla ilgili planlarım var,” diye niyetini açık etti. Merakla, “Ne gibi?” diye sordu. Bey’in “Bir matbaa kuracağım. Ancak kapı kolu kırık gibi gözüküyor,” demesiyle içindeki bütün heyecanı gözlerindeki ışıltıyla öne serdi. Sonunda işe yarayacağını hissetti: “Bırakın, ben hallederim!”

Ahmet Remzi Bey, vagonun içerisini gözüyle şöyle taradı. Yüzünü ekşitti. Yılların birikintisiyle karşılaştı. “Bu tozlara bakacak olursak... Bu vagon yıllardır misafir ağırlamamış.” Osman, “Ben vagonu da temizlerim. Bana üç gün verin,” dedi. Ahmet Remzi, bir ân tüm yapacakları için elini cebine atıp para uzatacak oldu. Amacını anlayan Osman, “Siz Mustafa Kemal Paşa’yla beraber hareket ediyorsunuz. Bu vatan davasıdır,” diye hemen önünü aldı. “Sağ ol evlat,” dedi Ahmet Remzi Bey, “Nerede oturuyorsun?” Osman, ilerideki yolun sağındaki bahçeli evlerini işaret etti.

Osman, ertesi gün şafak henüz sökerken Kelebek İstasyonu'na geldi. Uyku-
lu gözleriyle, paslı rayların yanındaki vagona doğru yöneldi. Vagonun kapısını
açtığı anda içeri süzülen güneş ışığı, yılların tozunu sanki havaya kaldırdı. Bu
Osman için temizlik değil onur olacaktı. Gün batımına doğru vagon temizlense
de zamanın izlerini silmek için biraz daha çaba sarf etmesi gerektiğini anladı.
Ertesi gün Osman elinde zımparasıyla, kuşların cıvıltısıyla geldi. Vagonun her
santimini zımparaladı. Üçüncü gün, güneş yüzünü gösterirken istasyonda Ah-
met Remzi Bey'i beklemeye koyuldu. Zamanla, istasyonun ağır havasında bir at
arabasının tekerleklerinin sesi duyuldu.

Ahmet Remzi Bey, beraberinde Ali Efendi'yle birlikte at arabasından indi-
ğinde vagonun değişen hâline hayran kaldı: “Bu geçen gün burada gördüğüm
vagon mu?” diye sordu. “Evet, efendim. Temizlik yetmedi de zımparaladım,” diye
yanıtladı bu genç, gururla. Ahmet Remzi, mutlulukla, “Ali Efendi, işte bu sana
bahsettiğim genç,” diyerek onu yanındakine tanıttı.” Osman’a ise “Seni tanımak-
tan mutluluk duyuyorum. Bu kadar yetenekli birini beklemiyordum,” diye gü-
lümsemi. Osman, mütevazı bir şekilde, “Size yardımcı olabileceğim her konuda
hazırım. Okuma yazma da biliyorum,” diye atıldı.

Onun millî mücadeleye katılmaya olan hevesi fark edilmeyecek gibi değildi. Ali Efendi, arabada taşıdıkları sandığa göz kırparak, “Sen önce şu makineye bir el at, bakalım, tut bir ucundan,” diye söze karıştı. Arabadan indirdikleri eski taş baskı makinesini vagonun içine dikkatlice yerleştirdiler. Bu makineyle basılacak gazetenin her bir sayfası, bir devrimin habercisi olacaktı.

Ancak makinenin çalışması için bazı eksik parçalar ve malzemeler vardı. Üstelik bu parçalar bulunsa bile gazete basmak için elde ne mürekkep vardı ne de kâğıt! Vagonu Osman’a emanet edip atı Karaisalı’ya sürdüler. Osman içinse iş asıl şimdi başa düştü.

Mayıs, Pozantı kırsalını her zamanki sıcaklığıyla kavuruyordu. Köylüler, mersin ağaçlarının yoğun kokusunu soluyarak tepeleri geçtikten sonra sarp kayalıklarla karşılaşılıyordu. Bu ani değişiklik insanları derinden etkiliyordu. Kayaların arasından yükselen çam ağaçları, berrak sakızlarını toprağa damlatıyordu. Çam ormanını geride bıraktıklarında geniş ve boz topraklı düzlüklere ulaşıyorlardı.

Bu kıraç ve verimsiz topraklarda ilerlerken Toros Dağları'nın karla kaplı zirvelerine öylesine yakınlaştılar ki köylüler uzanıp dokunabileceklerini hissediyorlardı. Fransızların tam bin asker dolusu birliğı burada kuşatma altına alındı. Adana ve Mersin'deki karargâhlarıyla bağları kesilmişti. Nefes alacakları yer dahi bırakılmadı.

Bekledikleri yardım umutları her doğan günle buhar oldu. Komutanları Mesnil'e Adana'dan umduğu destek sesi yerine uçak mesajıyla çekilme kararları bildirildi. Tümen komutanlarının Pozantı'dan Toroslar üzerinden hemen Mersin'e geri çekilme emri kesin ve net oldu. Aslında Fransızlar savaşın türlü yüzlerini görmüştü. Yani çekilirken bile tehlike saçabilirlerdi. Fakat bu sefer durum farklıydı.

Köylülerden kılavuz tuttukları Hatice Kadın'ın yurtseverliğı ve bilgeliğı sayesinde sızan bilgiler tüm kaderini bozdu. Diğer köylü kılavuzlarsa onları kıskıvrak zekâlarıyla Elmalı Boğazı'na doğru yönlendirip sürüklerken doğa ana, bu Toros yiğitlerinin azimli mücadelesinden yanaydı. Köylüler, Fransızları esir alma azmiyle sanki yanıp tutuşuyordu. Sonsuz bir kara bulut, şiddetli bir yağ-

murla birlikte müthiş bir direnci de yanında getirdi. Gülek köylüleri, yağmurun altında, çamurlu toprakların içinde ilerlerken iyi tanıdıkları bu dağlarının birer parçası hâline gelmişti.

Düşmanı Karboğazı'nda sıkıştırma planları yapıldı. Korkusuzca ilerleyen Gülekliler Fransızları gafil avlamıştı. Mezarlık Boğazı'nın iki yakasında gerçekleşen amansız çatışma geceyi gündüze çeviren patlama sesleriyle doluydu. Fransızlar, beklenmedik direniş karşısında neye uğradığını şaşırırdı.

Binbaşı Mesnil, Anadolu'nun mert evlatlarının mücadelesiyle tanıştı. Teslim kararını alması geç olmadı. Fransızlardan 650 asker ve yirmi üç subay, sadece otuz üç kahraman Gülekli tarafından esir alındı. Bu olsa olsa ulusun özgürlük ve bağımsızlık arzusunun zaferi olabilirdi. Karboğazı Destanı, Kuvâ-yi Millîye'de kükreyen aslanların ilk avıydı. Bu zaferle Fransızlar geri adıma zorlandı. Ve nihayetinde, 28 Mayıs 1920'de yirmi günlük ateşkes antlaşması imzalandı.

Karboğazı'nın yankısı Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar ulaşmış, Kuvâ-yi Millîye'nin cesur kurtuluş hikâyeleri kulaktan kulağa yayılmıştı. Ankara'da Anadolu Ajansı bu destansı haberleri telgraf telleri aracılığıyla halkın kalbine

nakşediyordu. Ahmet Remzi Bey, halkının bu direniş hikâyelerinden haberdar olarak göğüs kabartmasını istiyordu. Ancak işgalin gölgesinde kalan Padişah yanlısı gazeteler hâlâ körelen bir bıçak gibi yarım yamalak da kalsa işgallere hizmete devam ediyordu. Osman ise Ahmet Remzi Bey'in eksik parçaları getirmesini merakla bekledi. Vagonun küçük nöbetçisi büyüüttüğü umuduyla gece gündüz matbaayı gözünden ayırmamıştı.

11 Mayıs 1920... Fransa Dışişleri Bakanlığının saatli salonunda işgalcilerin barış koşulları Sevr Antlaşması'yla Osmanlı heyetine sunuldu. Bu antlaşmanın koşulları sanki tüm ülkenin sırtına dayanan bir hançer gibiydi. Padişah yanlısı basın bile bu maddelerin dile getirdikleri karşısında homurdanmaya başladı. Hatta Veliaht Abdülmecit de bu ağırlığın altında ezileceklerini söyledi.

Ankara'nın sesi ise 22 Mayıs'ta Büyük Millet Meclisi'nden yankılandı. Meclis'in taş duvarları, Sevr taslağını eleştiren milletvekillerinin kararlı sesleriyle inledi. Sevr'e göre ülkeden geriye sadece İç Anadolu ve Orta Karadeniz Bölgesi kalıyordu. Anlaşma taslağı, Padişah'ın yetkilerini elinden alıyordu. Ve artık tüm ülkenin bir ordusu olmayacaktı. Askeri okullar da kapatılıyordu.

Sevr Antlaşması Haritası

VIII.

Tüm varlıklar elden alınıyordu; ülke sömürülüyordu. Çok hukuku olan bir yapı öneriliyordu. Ülkenin boylu boyunca Batılı ülkelerin denetimi altında tutulması planlanıyordu. Türkiye, sadece Anadolu'nun ortasında, sınırlı bir alanda sıkıştırılıyordu. Osmanlı, bu antlaşma taslağına boğulmuşken Anadolu'nun dağları ve vadileri düşmanın ayak sesleriyle parçalanıyordu.

Ancak Büyük Millet Meclisi, 7 Haziran 1920'de toplanarak bir aslan pençesi gibi yetişti. Sevr'in bütün zincirlerini kırmaya karar verildi. İstanbul hükûmetince yapılan bütün antlaşmaların geçersiz sayılacağına hükmedildi. Ve bu kararlar, Anadolu'nun bağımsızlık sesini tüm dünyaya haykırdı.

1920'nin 10 Temmuz'unda, Adana semalarında gümüş gri bulutlar salkım saçaklar gibi asılıydı. Fransız ve Ermeni kuvvetleri, korkunç bir eziyet seline niyet etmişti. Yunanlıların ülkeye girişi, yaşanan zulme güç kazandırmıştı. Çaresizlik türküleri eşliğinde Adanalılar, Torosların sinesine doğru aç ve susuz bir

göç yolu çizdi. Göç edenlerin adımları, toprağın üstünde yankılanan kalp atışları gibiydi. Bu kalplerin sayısı tam kırk binleri aşıyordu. “Kaç kaç” çığlıkları arasında bu sürgün Adana’da derin yara açtı.

Bu dramın ortasında Padişah’ın Ferda gazetesi zor durumdaki bu halkla alay etti. Gazetede yazılan satırlar Adanalıların acısına tuz biber ekti. Gazete, “Nereye efendiler! Adana’yı kurtaracaktınız, tabana kuvvet kaçıyorsunuz!” diye kötülük içinde yazdı. Bu sözler halka kurşun gibi saplandı. Fransız uçakları gazetelerin yalanlarını havadan yağdırdı. Bu da yetmiyor, hamur kâğıtlara basılan bu gazeteler ev ev, sokak sokak ücretsiz dağıtılıyordu.

Ahmet Remzi Bey’in içinde yangın vardı. Zaman artık gitgide daraldı. Kelebek İstasyonu’nun sessizliğinde Ali Efendi’yle, Yeni Adana’nın ilk satırlarını yazmak için kolları sıvadı. Osman, zarif parmaklarıyla harf harf dizgi işine girişti. Makinenin eksikleri giderilmiş, gerekli kâğıt Adana’dan bulunmuştu. Ancak büyük sorun mürekkep kıtlığıydı. Ali Efendi, kara dumanların altından gelen ilhamla soba islerinin çözüm olacağını belirtti. İsler, beziryağıyla karıştırılırsa gazete için mürekkep elde edilebilecekti.

Tüm Karaisalı'ya haber salındı. Halkın seferberliğiyle soba borularından duman isleri toplandı. Osman iki günde bir Karaisalı'ya gidip duman islerini ve gerekli malzemeleri alıp getiriyordu. Ve sonunda Ali Efendi'nin formülü işe yaradı. Eski taş baskı makinesi, Yeni Adana'nın denemelerini basmayı başardı. Gelgelelim basılan gazetelerin sobada kurutulması gerekiyordu.

Osman, yine ön sırada sorumluluk alacaktı. Sonunda gazete, bir özgürlük ilânı olarak 25 Temmuz 1920 tarihinde yine küllerinden doğdu. Derme çatma bir matbaada, eski bir tren vagonunun içine sıkışmış makinelerde titrek bir şekilde basılan bu gazeteler Çukurova'nın bereketli topraklarına yayıldı. Haftada sadece iki gün ve üç yüz adetle sınırlı baskı sayısına sahip gazetenin büyük kısmı işgal pençesindeki Adana'ya gizlice sokuldu.

Bir sabah Fransız işgal karargâhında alışılmışın dışında bir telaş vardı. Genç Fransız subayı, altın sarısı bıyığıyla oyalanırken askerlerine hiddetle bağırdı: “Kapatmadık mı biz bu gazeteyi? Nereden sızıyor bu? Kim cesaret edip bu gazeteyi kente sokuyor?” Camilerin ahşap kapılarına asılmış Yeni Adana gazetesini gören devriye askerleri, içerikteki Fransızların Çukurova'dan atılacağı haberine şaşırmıştı.

Adana sokaklarında işgal kuvvetleri bu gazeteleri getirenin peşine düştü. Aranan kişi olan İsmail, bu kovalamacanın farkında olmadan çarşıda kâğıt topluyordu. Yükünü eşeğinin heybesine yerleştirmiş, üzerine de katığının koymuş, sokaklarda kaybolmuştu. Onun içinde taşıdığı gazeteler kentin her bir köşesine sessizce sızmıştı. Toroslardan şehre inen İsmail gazeteleri eşeğinin heybesinde kente sokuyor ve kâğıtları topladıktan sonra yine aynı yoldan dönüyordu. Ancak aynı günün sonunda İsmail, Halimoğlu Tekkesi'ne doğru yürüdü.

Bu tekke, halkın acıyıp sıradan bir berduş gibi gördükleri Necip'e ev sahipliği yapıyordu. Kim bilebilirdi ki bu sessiz kimsesiz adamın aslında Kuvâ-yi Millîye için çalışan cesur bir teğmen olduğunu? İsmail'in tekke ziyaretleri, Yeni Adana'nın dağıtımıyla sınırlı değildi. Necip, kentin nabzını tutup işgal kuvvetlerinin her hareketini izliyordu. İsmail'se bu tekkede Necip'le gizli buluşmalar gerçekleştiriyor, Adana'dan son haberleri ondan alıyor ve işgal bölgesinde basılan gazetelerin son sayılarını da toplayıp eşeğinin sırtına öyle biniyordu.

Böylece tüm istihbarat, Necip'ten İsmail'e, ondan Ahmet Remzi Bey'e aktarılıyordu. Millî Mücadele'nin kahramanları arasında İsmail, Necip, Osman... Ve

Çukurova'nın portakal bahçelerinden Toros Dağları'na kadar nice sayısız kahramanlar tüm zorluklara aldırış etmeden başarıya adım adım ilerliyordu.

Adana'nın yakıcı güneşi altında yaşanan zulmün yankıları Mustafa Kemal'in kulaklarına kadar ulaştı. Her bir haber binlerce yüreğin atışını taşıyordu. Yüreklere dokunabilmek, onları teselli edip gereken adımları atabilmek adına Mustafa Kemal, Pozantı'ya hareket etmeye karar verdi.

Cephelerde savaşıyan komutanlara ziyaretin haberi iletildi. Savaşın yorgunluğunu omuzlarında taşıyanlar, Mustafa Kemal'in çağrısına kayıtsız kalmadı; kongreye katılmak üzere yola çıktılar. 5 Ağustos 1920, Pozantı'nın tarihine yazılacak gün oldu. Sabahın ilk ışıklarında Çukurova'nın yılmazları Pozantı istasyonunda toplandı.

Her yüzde umut, her kalpte heyecan vardı. Beklenen trenin buharı ufukta belirdiğinde halkın coşkusu doruğa ulaştı. Trenin kapıları açıldığında ilk olarak Mustafa Kemal'in düzenli adımları görüldü. Yanında, savaşın deneyimli generali Fevzi Çakmak Paşa'yla Ankara, Sivas ve Kayseri'den gelen diğer heyet üyeleri vardı. Onları karşılayan kalabalığın içinde Adana'nın evladı, Müdafaa Cemiyeti Başkanı Ahmet Remzi Bey de bulundu.

Göz alabildiğine uzanan Torosların eteklerinde I. Pozantı Kongresi, Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde bir araya geldi. Adana'nın işgalin gölgesi altında kalmış olmasıyla Pozantı vilayetin merkezi olarak ilân edildi. Yeni vali ve mülki amirler de seçimle iş başına getirildi. Cephelere silah ve cephane sağlanması da kararlaştırıldı. Karaisali'daki Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin merkezi Pozantı'ya taşındı. Ayrıca burada Ahmet Remzi Bey'in liderliğinde, bir haber alma ağı kuruldu. Pozantı'nın sokakları artık Güney illerindeki millî direnişin atardamarı gibi olacaktı.

IX.

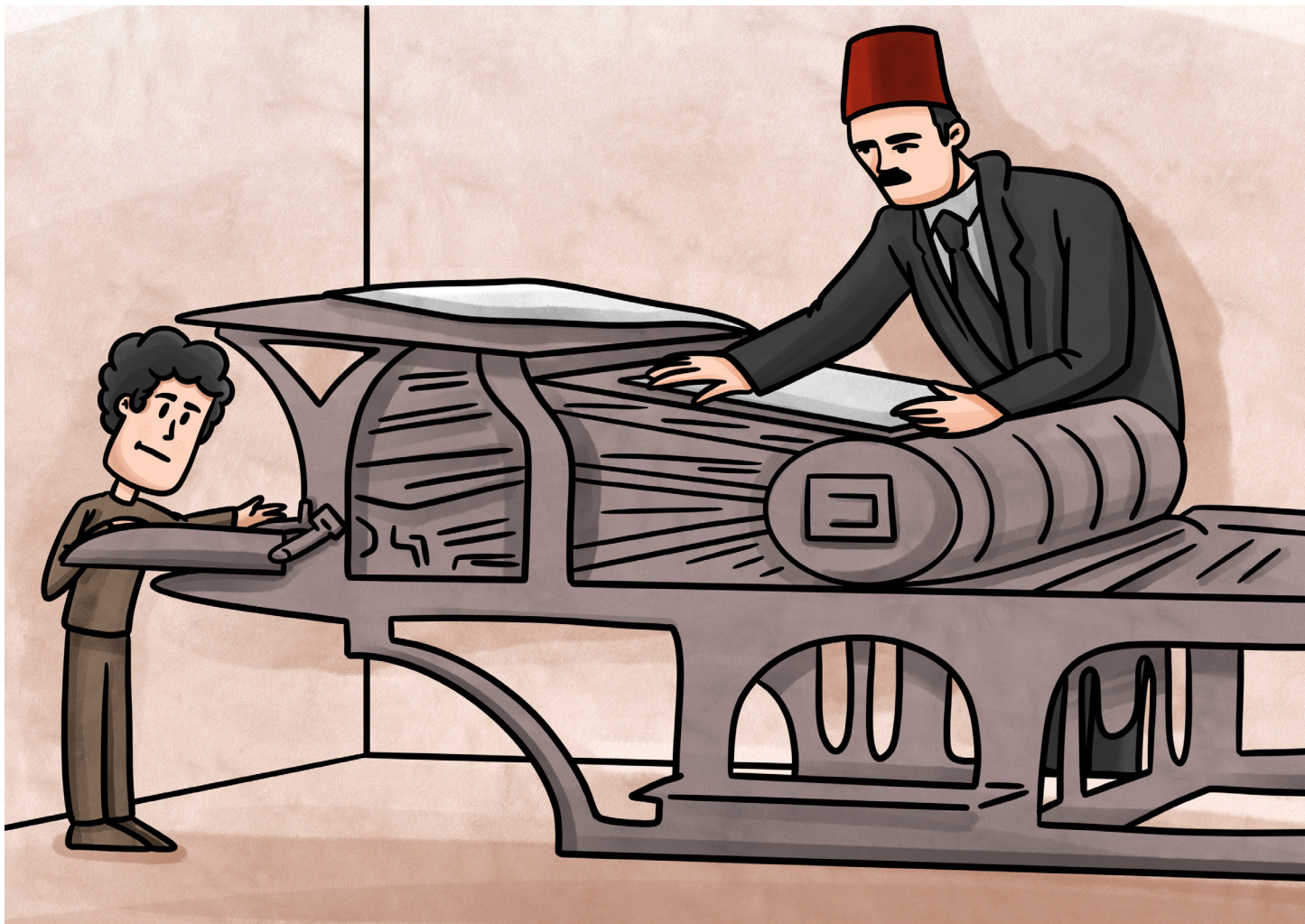
Kelebek İstasyonu'ndaki eski vagon Osman'ın yeni evi olmuştu. Pozantı'daki kongreye gitmese de o vagonun korunmasının kritik önemini biliyordu. Ahmet Remzi Bey'den gelen haberle bir anda sevinçle doldu: Vagon ve içindeki değerli yük, Pozantı'ya taşınacaktı. Ancak bu taşınma, Osman'ın annesi ve kardeşiyle ayrılmasına sebep olacaktı. Akşam eve döndüğünde annesinin gözlerindeki parıltıyı ve yine kardeşinin masum gülümsemesini gördü. Fatma Hanım, oğlunun cesaretine hayran kalmıştı.

Osman, içini dökerek, “Mustafa Kemal Paşa'yla ilk karşılaştığımda bu büyük mücadelenin bir parçası olmak istedim. Kader, bizi bu yolda birleştirdi,” dedi. Fatma Hanım'ın gözleri doldu, “Seninle ne kadar gurur duysam azdır, oğul. Keşke baban bu günleri görebilseydi. O da seninle gurur duyardı,” dedi. Osman, “Pozantı'da daha çok çalışacağım, ana. Bunu biliyorum. Kelebek Köyü'nden Osman'ı herkes tanıyacak,” diyerek karşılık verdi.

Fatma Hanım endişeyle, “Bir tek şeyden korkuyorum; cepheye gitmenden! Lütfen bana bunu yapma,” diye iç sancılarını diline döktü. Osman eskisi gibi değildi. Yüzüne bir olgunluk çöktü: “Mustafa Kemal Paşa’nın isteğine nasıl hayır diyebilirim? Gerekirse canımı bile feda ederim,” diyebildi. Fatma Hanım, Osman’ın Pozantı’ya gitmesine ses çıkarmadı; fakat geceyi gözyaşlarıyla geçirdi.

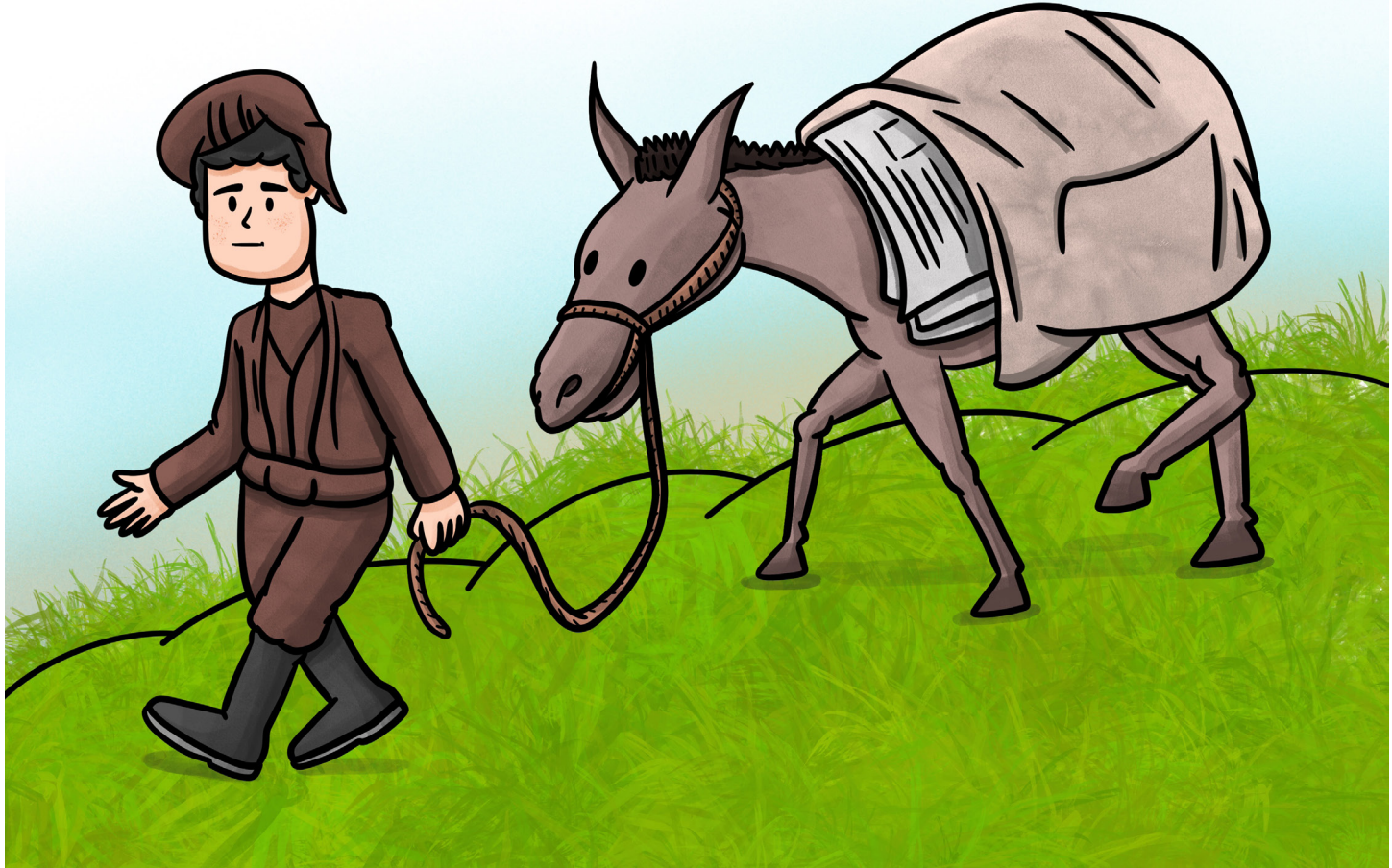
Güneş yüzünü yeni gösterirken matbaa vagonu Pozantı’ya hareket ettirildi. Vagon, istasyonun yakınlarında, bir ağaç gölgesinde kızağa çekildi. Şimdi her şey Pozantı Kongresi’nin haberlerini duyuracak baskı için hazırды. Ali Efendi ve Osman, el emeğiyle harfleri dizmeye koyuldu. Ama vagonun demiryoluna yakınlığı işleri zora sokuyordu. Her geçen trenin sarsıntısında bu metal kasa savruluyor, özenle dizilen harfler darmadağın oluyordu.

Bu duruma fazla dayanamayan Ali Efendi, şapkasını havaya fırlatarak dışarı çıkarak hiddetle bağırdı: “Yahu bu ne biçim iştir; göz nurumuzu döküyoruz biz burada!” Sarsıntıdan dökülen harfleri yeniden topladılar. Pozantı Kongresi’yle ilgili sayı hatasız olmalıydı. Daha yarısına gelmemişlerdi ki yine bir sarsıntı daha! Bu sefer Osman’ın da sabır taşı çatladı; dert yandı: “Olamaz! Kimler beklemiyor bu gazeteyi?”

Sonunda sorunun mantıklı çözümünü vagonun yerini değiştirmekte buldular. Geceyi gazeteyi dizerek geçirdiler. Kapıda, gazeteyi dört bir yana taşıyacak heyecan dolu ulaklar bekliyordu. Osman, gazeteleri kurudukça büyük bir özenle paketleyip o ulaklara sırayla teslim etti. Bu özel sayıda tüm zorluklara rağmen rekor kırmışlardı. Gece yarısı geldiğinde, yorgunluğun onları sardığının bile farkında değillerdi. Tüm gazeteler, artık özgürlüğün müjdesini taşımak üzere yola koyulmuştu. Böylece Yeni Adana gazetesi, Pozantı'nın kalbinde yeni bir sayfa açmış oldu.

22 Temmuz gününde Yıldız Sarayı, İstanbul tarihinin en utanç verici toplantısına şahitlik etti. Saltanat Şûrası, Padişah Vahdettin'in başkanlığında toplandı. Burada, Padişah'ın huzurunda Sevr Antlaşması bir kişi dışında tüm katılımcıların onayını aldı. Osmanlı Heyeti, 10 Ağustos 1920'de, Fransa'da, Paris'in güneybatısındaki Sevr yerleşiminde, bir porselen fabrikasının çinili salonunda Sevr Antlaşması'nı imzaladı. Ancak bu, Anadolu'da birçok yüreği ağrıtan bir olaydı. Büyük Millet Meclisi, daha önce yüksek sesle ve tavizsiz olarak bu antlaşmayı asla kabul etmeyeceğini belirtmişti. Meclis, 19 Ağustos'ta antlaşmayı imzalayanları vatan haini ilan etti.

Adana Müdafaa Cemiyeti'nin disiplinli lideri ve haber alma teşkilatının başkanı Ahmet Remzi Bey'in takvimi yoğundu. Gazete ekibi, onun yerine geçen genç yazarlarla genişledi. Yeni Adana, bölgeden süzülen haberleri ve Ankara Anadolu Ajansı'nın bültenlerini bir araya getirerek halka ulaştırmaya devam etti. Yazar kadrosu cephelere gidip gelen kalemlerle doluydu; bu nedenle devamlı değişiklik gösteriyordu.

Eylül ayının ilk ışıklarında gazeteleri Mersin'e dağıtan genç ulak Mustafa'nın izi kayboldu. Aradan geçen bir hafta herkesi endişelendirdi. İki baskı geride kalmıştı ancak dağıtım için biri gerekiyordu. Osman, gazeteleri Mersin'e taşımak için hemen gönüllü oldu. Genç yaşının ona sağlayacağı avantajla dikkatleri üzerine çekmeden bu görevi tamamlayabileceğini düşündü. İlk itirazlara rağmen çözüm yolu da ancak Osman'da bulundu.

Eşeğe yüklenen gazetelerle Osman, Mersin'e doğru ilerlemeye başladı. Yolun üstünde uzaktan Kelebek Köyü görüldü. Annesinin sıcak yüzünü, kız kardeşinin gülen gözlerini hatırladı. Ama onları endişelendirmek yersizdi. Köy ufukta kaybolana dek ardına bakmadı. Görev beklemezdi. Yolunun yarısı Kuvâ-yi Millî-

ye'nin kontrolündeydi. İlk gece içi rahattı. Ne de olsa kurtarılmış bölgedeydi. Gece yere minderini serdi. Gaz lambasını yaktı; yanına yolluk aldığı kuru ekmeği yedi. Bir süre gazetelerini okudu. Mersin'e varması daha tam üç gün sürecekti. Gökyüzündeki milyonlarca yıldızın altında, eşeğinin hırıltılarına karışan rüzgârın sesi eşliğinde uyuyup kaldı.

Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte hareket etti. Toros yaylalarından aşağıya doğru indi. Çamtepe'ye yaklaştığında silah sesleriyle irkildi. Artık sınırdan öteye geçmişti. Seslerin geldiği yere doğru cesaretiyle ilerlerken bir asker onu durdurdu. Asker, alnındaki ter damlalarını silerek onu “Dur bakalım genç adam, nereye böyle?” diye savunmaya çalıştı. Osman, “Yeni Adana gazetesinin son sayılarını Mersin'e ulaştırmaya çalışıyorum,” dedi göğsünü gererek.

Asker kaşlarını çattı. “Peki, Mustafa Efendi nerede? Onunla ilgili bir haber aldınız mı?” Osman, başını hafifçe öne eğdi: “Maalesef, ondan haber alamayınca görev bana verildi.” Asker, onun yüküne göz gezdirdi. “Tamam arkadaş”, diyerek parmağıyla karşıyı işaret etti: “Şu çadırın yanına geçip beni bekle”.

Osman, askerin yönlendirdiği yerde beklerken çarpıntısını hissedebiliyordu. Her silah sesiyle içinde bir şeyler sıkıştı. Çevresindekilerden öğrendikleri olup bitenleri zihninde resmetmesine yetti. Tam donanımlı bir Fransız bölüğü yolu kesilince en yakındaki bir taş binaya sığınmıştı. Kuvâ-yi Millîye, bu binayı kuşattıysa dahi Fransız askerleri ateşle karşılık vermişti. Fransızların makineli tüfekleri mermiler savuruyordu. Her bir mermi, üzerlerine yağın bir yağmur damlası gibiydi. Topların olmaması dirençlerini sarsıyordu ama hepsinin içinde vatan ateşi yanıyordu.

Osman, uzun süre ateşin etrafında toplanmış askerlerin hüznü türkülerini dinledi. Her sözde vatanın ve özgürlüğün adı geçiyordu. Bir gece önceki baskında projektörleri yakıp ateşe devam etmişlerdi. Olmamıştı. Günler geçmişti. Yol alınmadı. Fransızlara yardımcı kuvvetlerin gelmesi artık ân meselesiydi. Bu bölük temizlenirse boğaza inilecek, etraftaki kuvvetler toplanacak ve sonunda boğaza tam hücum edilecekti.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Osman, günlerin getirdiği uykusuzluğa yorgun düşüp uykuya dalan askerlerin nefes alışlarını dinlerken nasıl bir manevra yapabileceğini düşündü. Her bir olasılığı kafasında canlandırarak komutanına sunabileceği bir yöntem üzerinde kafa yordu. Belki de bu zorlu savaş içerisinde çözümün tek parçası olabilirdi.

Gecenin derinliklerinde Osman'ın adımları sessizce kumun üzerinde hışırdadı. Binanın siyah silueti karanlıkta onun önünde bir kale gibi yükseliyordu. Genç çocuğun gözleri korkusuzca, bu kaleyi aşacak planın mükemmelliğini arıyordu. Karanlığın içinde bir hayalet gibi ilerlerken etrafındaki her ses onun dikkatini bir anlığına da olsa dağıtabilirdi. Kendisini böylesine büyük bir görevin içinde bulan bu çocuk, inançlarının kılavuzluğuna güvenmiş olmalıydı. O, duruma meydan okumaya hazırды.

Düşündüğü plan bir çocuğun hayal dünyasından çok öteydi. Ay ışığı sayesinde parlayan projektörlerin gölgesinden faydalanarak karanlıkta bir yılan gibi ilerledi. Eline bir çalı demeti geçirmişti. Ve esnek bir ipi beline dolamış, sırtınaysa içi bir maddeyle dolu ağır bir çuval bağlamıştı. Binanın karanlık köşesine sürünerek vardığında ipini bacaya doladı. İpe tırmanarak çatının üzerine sessizce çıktı. Bu hamlesi yıllarca köyünde ağaçlara tırmanışını hatırlattı ona. Ancak bu sefer, tırmandığı yerde onu bir çocukluk oyunu değil zafer bekliyordu.

Çatının serinliğı ayaklarının altında hissedilirken sırtındaki çuvalı çözdü. İçindense parlak bir gaz tenekesi çıktı. Zaman adeta yavaşlamıştı. Şafak söktü sökecekti. Osman, tenekeyi çatıya boşaltıp çalı demetini ateşe verdi. Alevler yükselirken yine geldiğı yöne yöneldi. Kendisini çatıdan aşağı bırakırken binanın içinden Fransızların çığlıklarını duyabiliyordu. Osman'ın bu kıvılcımı Türk kuvvetlerine güç oldu. Gözcülerin tanık olmasıyla Türk birlikleri baskın yaparak binanın dört bir yanını sardı. Alevler arasından sıyrılan Fransız askerleri birer birer ele geçti.

Şafak vakti Fransız bölüğü esir alındığında Osman'ın kahramanlığına dair hikâyeler dilden dile dolaşmaya başlamıştı. Bu hikâyeler vadi boyunca yankılandı. Onun adı, her köşede, her ocakta anıldı. Bu genç çocuk, tarihin sayfalarına altın harflerle yazılmış bir kahraman olarak kazındı.

Komutan, yangının bir çocuk tarafından başlatıldığına başta inanmak istemedi. Ama Osman'ın cesur yüz ifadesi anlatılanların gerçek olduğunun kanıtıydı. Komutan, Osman'ı yanına çağırdı. Alın çizgilerini daha belirginleştirerek “Adın ne genç adam?” diye sordu. “Kelebekli Osman,” dedi göğsünü gere gere. Komutanın bakışları Osman'ın yüzünde dolaştı. “Sen nasıl, ne zaman böyle cesur oldun?” diye merakla sordu. Osman, “Babam şehit düştüğünde, komutanım!” dedi.

Komutan, bir şeyler anımsayacak oldu. “Sen şu Yeni Adana'yı dağıtan delikanlı mıydın?” dedi. “Evet komutanım. O gazeteyi Mersin'e ulaştırmak için buradayım,” deyince komutan, bu genç kahramanın sıra dışı hikâyesini dinlemeye koyuldu: “Peki, sen bu mücadeleye nasıl katıldın?”

Osman'ın gözlerinde bir parıltı belirdi. “İki sene evveldi: Mustafa Kemal Paşa'yla tanıştım. O büyük liderin yanında bu vatan için ne gerekiyorsa yapma azmidir, bende oluştu”. Komutanın yüzünde hayranlıkla karışık bir gülümseme belirdi. “Bu olayı Ankara'ya telgrafla bildireceğim. Türk milletinin umudu, gençlerden birinin, Çukurovalı Osman'ın bir bölük Fransız'ı tek başına nasıl yendiğini...” Osman, “Vatan için bir katkımdıysa benim için en büyük onur,” diyebilirdi. Komutan, Osman'ın omzuna dokunarak veda etti: “Bir kahramansın, Osman. Asker vermek isterdim yanına ama o tehlikeli bölgede sen tek başına az dikkat çekersin. Allah yardımcın ola!”

Çukurovalı Osman yollara düştü. Taşlık yolların ayaklarına nazlı nazlı dokunduğu yollardan sağ selamet Mersin'e vardı. Görevi için buradaydı. Nihayet, gazetenin dağıtımını yapan Hasan Bey'i buldu. Taş duvarlı bir dükkânda Hasan Bey, Osman'ı gördüğünde gülümseyerek “Hoş geldin Çukurovalı!” dedi. Anlaşılan ünü kendisinden önce gelip buralara ulaşmıştı. Gazeteleri teslim ettikten sonra denizin tuzlu kokusunu içine çekerek dolaştı. Bir gece burada konakladı.

X.

Sabahın ilk ışıklarıyla yine yola koyuldu. Torosların eteklerinden dik yamaçları tırmanarak Pozantı'ya döndü. Civar çocukları onu görünce sevinçle yanına geldiler. Şaşırdı. Ahmet Remzi Bey, onu görür görmez geniş kollarıyla sarıldı: “Seni görmek ne güzel Çukurovalı! Bu topraklar senin adını yazdı; sen de bu topraklara destan oldun,” Osman, başını hafifçe öne eğdi. “Ben sadece bu toprakların sıradan bir evladıyım”. Ahmet Remzi Bey, onu meydandaki kahvehanede karşılamıştı.

Etrafını bir kolağan etti. Sesi her zamankinden ciddiydi: “Seni son sayı-da yazdık, Osman. Yaptıkların halk üstünde etki yarattı. İnsanlar bu yaşta bir çocuk bu kadar fedakârlık yapabiliyorsa yani, ben de bir şey yapmalıyım, diye düşündü. Orduya katılanlar oldu. Sen örnek oldun!” Osman, koyu toprak gözleriyle baktı: “Ben Mustafa Kemal Paşa'nın izinden gidiyorum. Yaptığım onun başardıkları yanında hiçbir şey”.

Ahmet Remzi, gözlerinin içi gülerek “Bu olayı Mustafa Kemal Paşa’ya anlattıklarında ‘Çukurovalı Osman’ denilince ‘Haa, Hamdi Çavuş’un oğlu Osman mı?’ diye sormuş”. Bu haberle eli ayağı birbirine dolandı: “Demek beni hatırlıyor!”

Tam o sırada bir köylü soluk soluğa kahvehanenin kapısında belirdi: “Kelebek Köyü’ne yapılan bombardımanda zayıat var!” dedi telaşla. “Osman, mucize, aileni Allah korumuş! Ama köyde hasar var!” Osman, herkesin gözleri önünde sanki zaman yavaşlamışçasına ayağa kalktı.

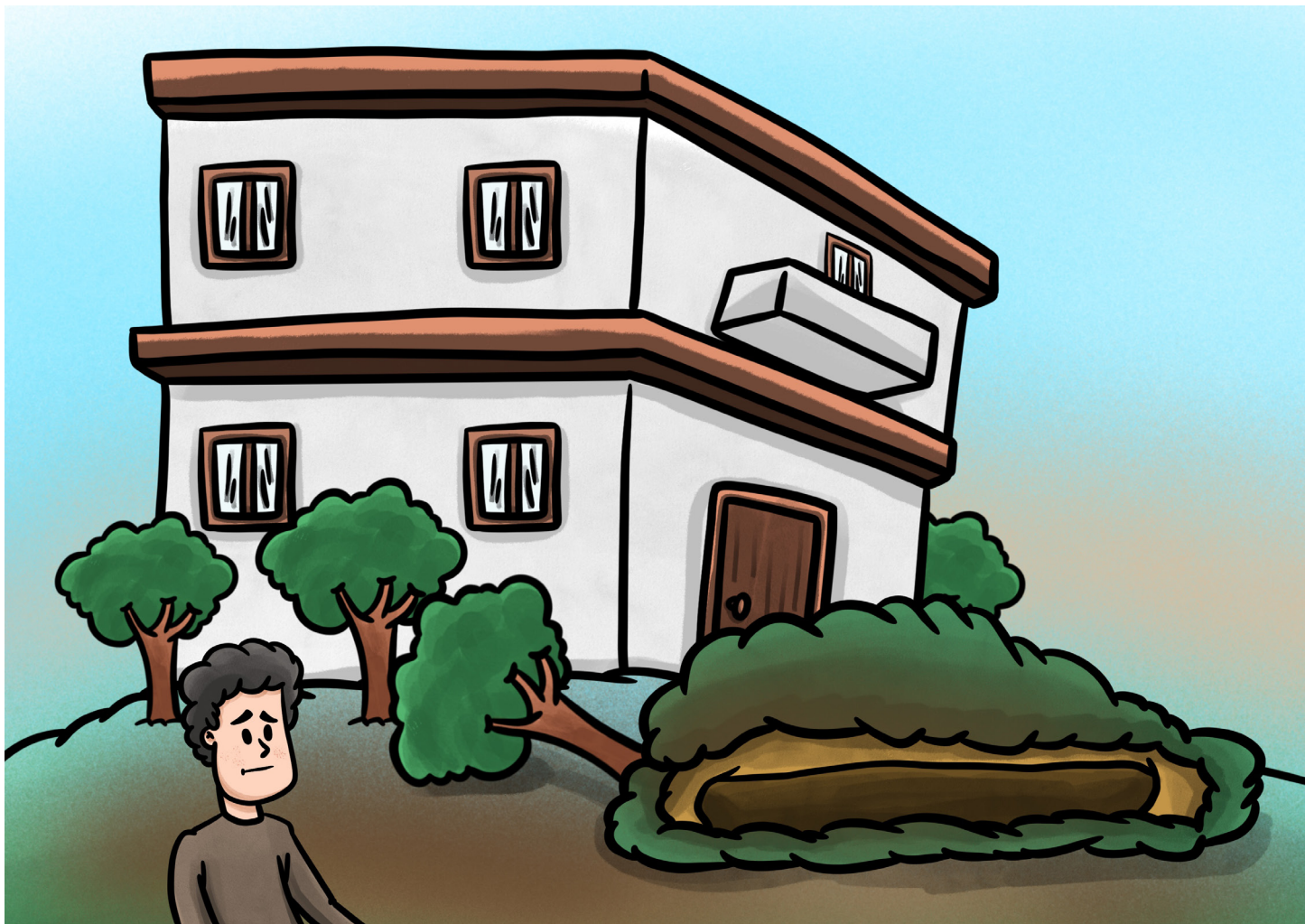
Başını kaldırıp nefes aldı: “Allah’a şükür!” 1920’nin Ekim’iydi bu. Cephede çatışmalar sıcaktı. Mustafa Kemal, en güvendiği komutanlardan Mehmet Nuri Bey’i bu bölgeden sorumlu tutarak Tümen Komutanlığına atamıştı. Onun öncülüğünde Türk birlikleri her geçen gün daha güçleniyordu. Zulümlerden kaçanların Karaisalı’ya göçmesiyle bölge hedef hâline geldi. Ancak halkın direnci kırılmıyordu. Fransız uçaklarının saldırısı halkı birleştirerek mücadele ruhlarını kamçılıyordu.

Kasım ayı, Torosların tepelerini sarı ve kızıl tonlarla boyarken Fadıl Köyü'nde yaşanan büyük çatışma, Adana'nın kaderini değiştirdi. Fransızların ruhlarının da büyük bir yenilgi almasına sebep oldu. Geri çekilmeleri hız kazandı. Şimdi onları tamamen topraklardan atma zamanıydı.

Uzun süre büyük bir sevinç yaşamamış köylüler bu zaferin ardından meydanlarda toplanıp halaylar çekiyor, dualar ediyordu. Mustafa Kemal Paşa, bağımsızlık ateşini Kuvâ-yi Millîye'nin göğsünde yan yana getirip Meclis'in çatısı altında alevlendirmişti. Fadıl Köyü'nün zaferi, halkın yüreğindeki ulu inançla birlikte tüm ülkede bir bütünlük duygusu estirdi. Osman, bu zaferin sevincini yaşamak yerine ailesinin yanına dönmeye karar verdi. Onları bir ân önce görmek istiyordu. Köyünün tren istasyonunda adımlarını sürdürdü. İstasyonun duvarlarında savaşın izleri derin yaralar bırakmıştı.

Yol boyunca savaşın bu izlerine tanık oldu. Kimi evler enkaz hâlindeydi, kimi evler direncini sürdürmüş, hâlâ ayaktaıdı. Osman'ın adımları hızlandı; kalbi, evlerinin ayakta olup olmadığına olan merakla çarpıyordu. İlerde tanıdık bir siluet belirdi: evleri ayaktaıdı. Ancak bahçe... Bomba isabet etmiş, geçim kaynakları savaşın acımasızlığını hissettirmişti. Ağaçlar meyveleriyle, bostan yeri kökleriyle beraber yerle birdi. Kapıyı açar açmaz annesinin kollarıyla buluştu. Fatma Hanım, “Oğlum, evladım,” diyerek onu öptü. “Ben geldim, Ana,” dedi. Ayşe de peşinden... “Osman Ağabey'im!” diyerek bu ilk öğretmenine sarıldı.

“Ağabey, burada herkes senden söz ediyor”. Osman, gururla kabarmış göğsünü içine çekerken “Sizi çok özledim,” diyebildi: “Bombardımandan bu yana sadece sizin için endişeleniyordum. Savaşın ortasında olmamız hemen gelmeme engeldi. Ancak en kısa sürede yanınıza döndüm.” Fatma Hanım, gözlerinin içi gülerek, “Olsun, geldin ya! Bu bize yeter,” dedi ve Osman'ı yeniden sıkıca kucakladı.

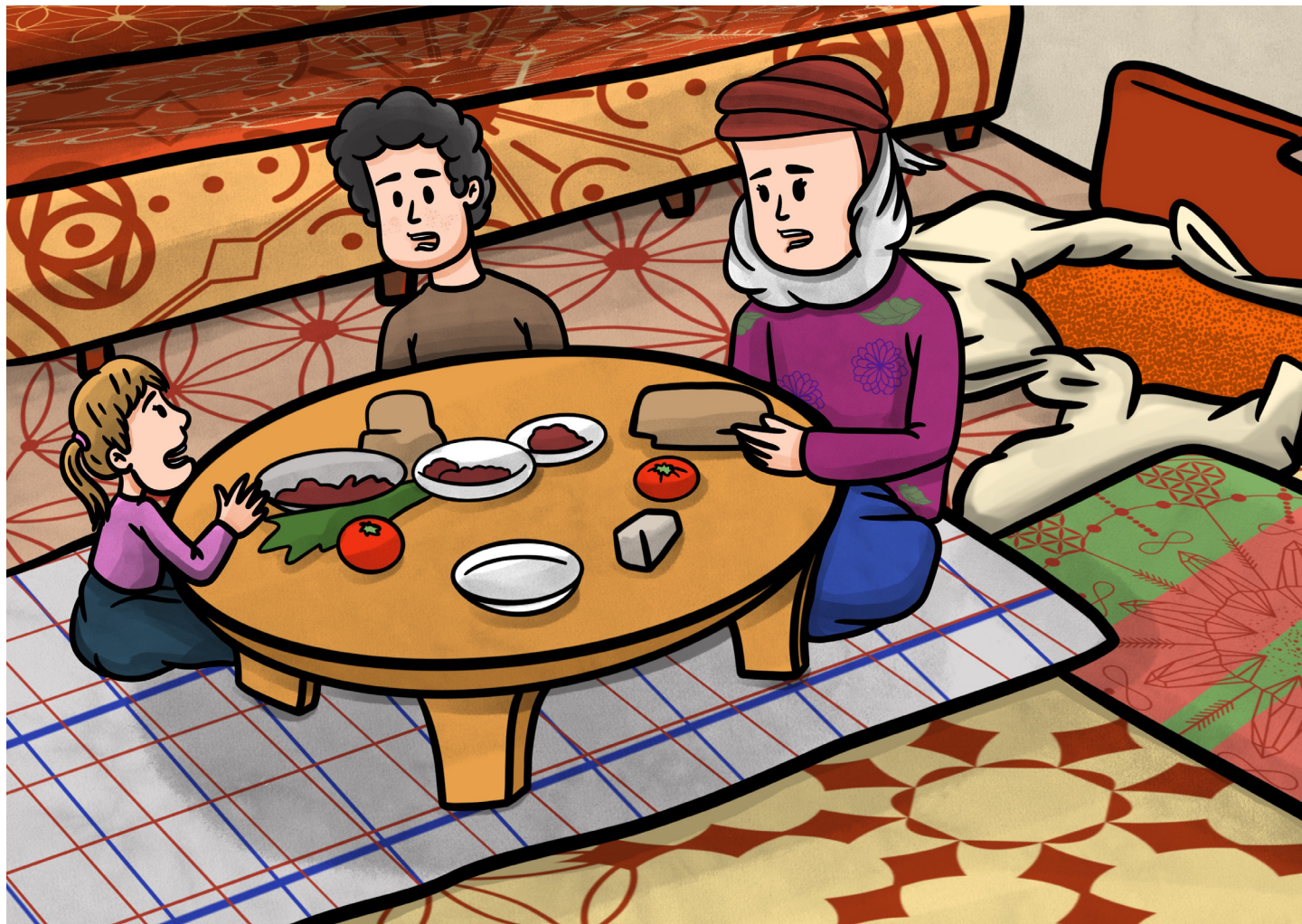
Ayşe, elindeki sepetle bahçenin durumuna dikkat çekti: “Bahçeyi gördün mü, ağabey? O gün bizi köyden çıkarıp dağın eteğine götürmüşlerdi. Döndüğümüzde bahçenin bu hâliyle karşılaştık”. Osman, hasarı inceledi. Fatma Hanım üzgün bir tonla, “Siz sağ salımsınız ya, bana yeter!” diye şükretti. Ayşe, “Bahçeyi düzeltecekti ama anamın ayacıkları ağrıyor, bir türlü başlayamadık,” diye geçiştirince Osman, annesine döndü: “Hayırdır, anam? Ayaklarında ne’n var?”

Fatma Hanım, “Yaşlılık işte oğlum. Artık eskisi gibi hareket edemiyorum,” deyiverdi. Osman, annesinin yanına oturarak “Merak etme, Ana! Birkaç gün içerisinde bu bahçeyi sana ilk günkü gibi ederim,” diyerek güç verdi. “A oğlum, kahramanım, sen olmasan ne yapardık!”

Aile, savaşın insafsızlığını kısa bir süreliğine unutup bir arada olmanın sevincine daldı. Ancak savaşın gölgesi hâlâ üzerlerindeydi. Konu yine uzak düştükleri günden beri neler yaptıklarına geldi. Osman, başından geçenleri bir bir anlattı. Kelebek'te ise köylüler komşularını ziyaret ederek hep birbirlerine yardım eli uzatıyordu. Osman'ın annesi komşularına yemek dağıtarak ve özellikle yaşlıları ziyaret ederek bir moral kaynağı olmuştı. Annesine ve kardeşine dikkatlice baktı. Yaşanmış korkunun ve endişenin yorgun gözlerinde derinleşen izlerini görebiliyordu.

Osman'ın hayatı, Ahmet Remzi Bey'in yanında çalışmaya başladığından bu yana değişmişti. Genç çocuk, elde ettiği harçlığı annesi ve kız kardeşi için biriktirmişti. Ancak bu küçük birikim, bahçenin dağılmasıyla onların Kelebek Köyü'ndeki yaşantısını devam ettirebilmesi için yeterli değildi. O hafta tüm enerjisini bahçeyi eski hâline getirmeye adadı.

Bomba parçalarını birer birer toplayarak bahçesinden uzaklaştırdı. Çevredeki verimli toprakları da bahçesine taşıyarak buraya yine hayat verdi. Daha sonra evlerinin bombadan aldığı zararları gidermek için elinden geleni yaptı. Bir akşamüstü, Fatma Hanım, Osman'ın en sevdiği nohutlu Adana orbasıyla onu mutlu etti. Ancak sofrada hüzünlü bir sessizlik egemendi. Osman, annesinin bu sessizliğini fark etmesiyle “Ana, sessizsin,” diyerek seslendi.

Fatma Hanım, gözlerindeki o ıslaklığı saklayarak “Ne diyeyim, oğlum. Evimizin direği gidiyor,” diye yanıtladı. Osman, derin bir nefes alarak evdekileri, “Düşmanla savaşmazsak, bağımsızlığımızı kazanmazsak başımıza yağın bu bomba ne ki? Ne ev kalır ne de siz. Pozantı’ya dönüp devam etmem şart. Fadıl’da kazandık. Fransızlar çekiliyor. Meclis, düzenli orduyu kurdu,” diye teselli etti. Ayşe, araya girerek, “Savaşı ne zaman kazanırsınız?” diye sordu. Osman, bu masum soruya bir cevap verirken “Daha zamanı var, Ayşe. Ama mutlak bil ki bu topraklar özgürlüğüne kavuşacak,” dedi.

Ancak Fatma Hanım’ın endişesi yüzünden okunuyordu: “Cepheye gitmeyeceksin değil mi?” Osman, hemen geçiştirdi: “Yok, ana. Beni şimdilik zaten almıyorlar. Ancak yaşım tutar tutmaz ben de katılacağım,” diye ekledi. Oğlu, Fatma Hanım’ın gözlerinden süzülen yaşları sildi: “Ağlama Ana. Gececek bu günler de!

XI.

Osman'ın ayrılığının ardından Kelebek Tren İstasyonu acı hüzne büründü. Elinde gazetesıyla, hafifçe buğulanan gözleriyle trenin hareketini seyre daldı. Gönlündeki sevdiklerine özlem, trenin buhar dumanlarıyla birlikte göğeyükseliyordu. Tren, raylarında ilerlerken zihninde annesi ve kız kardeşiyle vedalaşma anıları canlanıyordu. Annesinin endişeli gözleri ve Ayşe'nin arı duru soruları hâlâ kulağında çınlıyordu.

Onlar için, köylerinde, nehir kenarında büyük bir çiftlik hayali kuruyordu. Mevsimlik sebzeler, mis kokulu çiçekler ve en özeli, annesinin yıllardır özlediği o nar ağaçları... Tüm bu hayaller, Pozantı'da yaptığı çalışmaları daha anlamlı kılacaktı.

Yurtta kahramanlık destanları kulaktan kulağa fısıldanıyordu. Osman, Pozantı'da, Ahmet Remzi'nin yanında mürekkep kokulu günler geçiriyordu. Bir yandan gazete basımına yardımcı oluyor, ulakların aksaklıklarındaysa hemen

haberleri halka ulaştırma görevi üstleniyordu. Yeni basılan gazetelerin mürekkebi kurumadan Osman, hızla onları toplayıp dört yana dağıtıyordu. Biliyordu ki her bir satırda, her bir kelimedede milletin bağımsızlık için atılan adımlarının yankısı vardı. Osman'ın bu çabası, Pozantı'da ve çevre köylerde büyük bir umut ve destek yaratıyordu.

1921 gelip çattı. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün ardından ulusal direnişin kıvılcımları Anadolu'nun dört yanını sarmıştı. Yunan kuvvetleri, zayıf düşmüş bu devletin topraklarını ele geçirmek için Batı'dan büyük bir saldırıya geçti. Kuvâ-yi Millîye, yılmaz bir azimle savaşıyordu. Ancak Çerkez Ethem, düzenli orduya katılmama kararı alarak isyan başlattı. Direniş, her yeni sorunla yeni yöntemlerini izliyor, kurtuluş mücadelesini büyötmeye odaklanıyordu.

Ankara, isyanla mücadele ederken Yunan kuvvetlerinin ani hareketleriyle de başa çıkmaya çalışıyordu. Uşak ve Bursa bölgelerindeki hazırlıklarını tamamlayan Yunanlılar, yeni yılın ilk haftalarında Eskişehir üzerinden saldırıya geçti. İşte bu kritik anlarda, sahneye büyük komutan İsmet Paşa çıktı. Genç komutan, İnönü mevzilerini kale gibi savundu.

10 Ocak'ta yoğunlaşan çatışmalar, tam bir gün sonra Yunan kuvvetlerinin geri çekilmesiyle sonuçlandı. Birinci İnönü Zaferi, yeni Türkiye'nin nasıl bir güç olduğunu yedi düvele gösterdi. İtilaf Devletleri, Londra'da toplanarak Sevr Antlaşması'nı gözden geçirmek zorunda kaldı. Tüm bu gelişmeler Büyük Millet Meclisinin içerisindeki düzenli orduya gösterilen direnci kırıp çatlak seslerin çıkmasına da bir son verdi.

İlkbahar, memleket topraklarıyla buluşurken Batı'da ve uluslararası arenada fırtına kopmak üzereydi. Birinci İnönü Zaferi'nden alınan moral ve güçle Büyük Millet Meclisi'nin varlığı İtilaf Devletleri'nin kapısında da yankı buldu. Kabullenilmesi gereken bir gerçek vardı: Türk milleti, bağımsızlık için sonuna kadar yılmadan savaşacaktı.

İtilaf Devletleri'nin Londra'da konferans planlaması hem İstanbul'dan hem de Ankara'dan gelen delegeler için büyük bir fırsattı. Ancak Yunanlılar geçmişteki saygınlıklarını kazanma hırsıyla körleşti. Londra Konferansı öncesinde askerî üstünlük kazanma planları onları yeni bir saldırı için korkunç bir maceraya sürükledi.

23 Mart'ta, tarih sahnesinde İkinci İnönü Savaşı'nın perdeleri aralandı. Yunanlılar, Afyon ve Eskişehir cephelerinde aynı anda harekete geçerek Türk ordusuna darbe vurmayı hedefledi. Eskişehir'de, Türk karargâhında ağır bir atmosfer hakimdi. Ancak ordu, İsmet Paşa'nın kaskatı disiplinli liderliği altında Yunan kuvvetlerine karşı dik durdu.

Eskişehir'deki zaferin ardından Afyon'da dört gün başarılı olan Yunan ordusu, moral çöküntüsü nedeniyle Batı yönüne çekildi. İkinci İnönü Savaşı, Türk ordusunun azim ve stratejik başarısıyla sonuçlandı. 1 Nisan 1921'de, Mustafa Kemal'den gelen bir telgraf, İsmet Paşa'nın eline ulaştı. Zorluklara rağmen milletin beraberlik içinde ne büyük bir zafer kazandığını anlatıyordu: "Siz orada yalnız düşmanı değil milletin ters talihini de yendiniz.

İşgal altındaki şanssız topraklarımızla beraber bütün vatan bugün en uzak köşelerine kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın işgal hırsı, azim ve bağlılığınızın yalçın kayalarına başını çarparak paramparça oldu!" Gün, artık bağımsızlık için dönmekteydi.

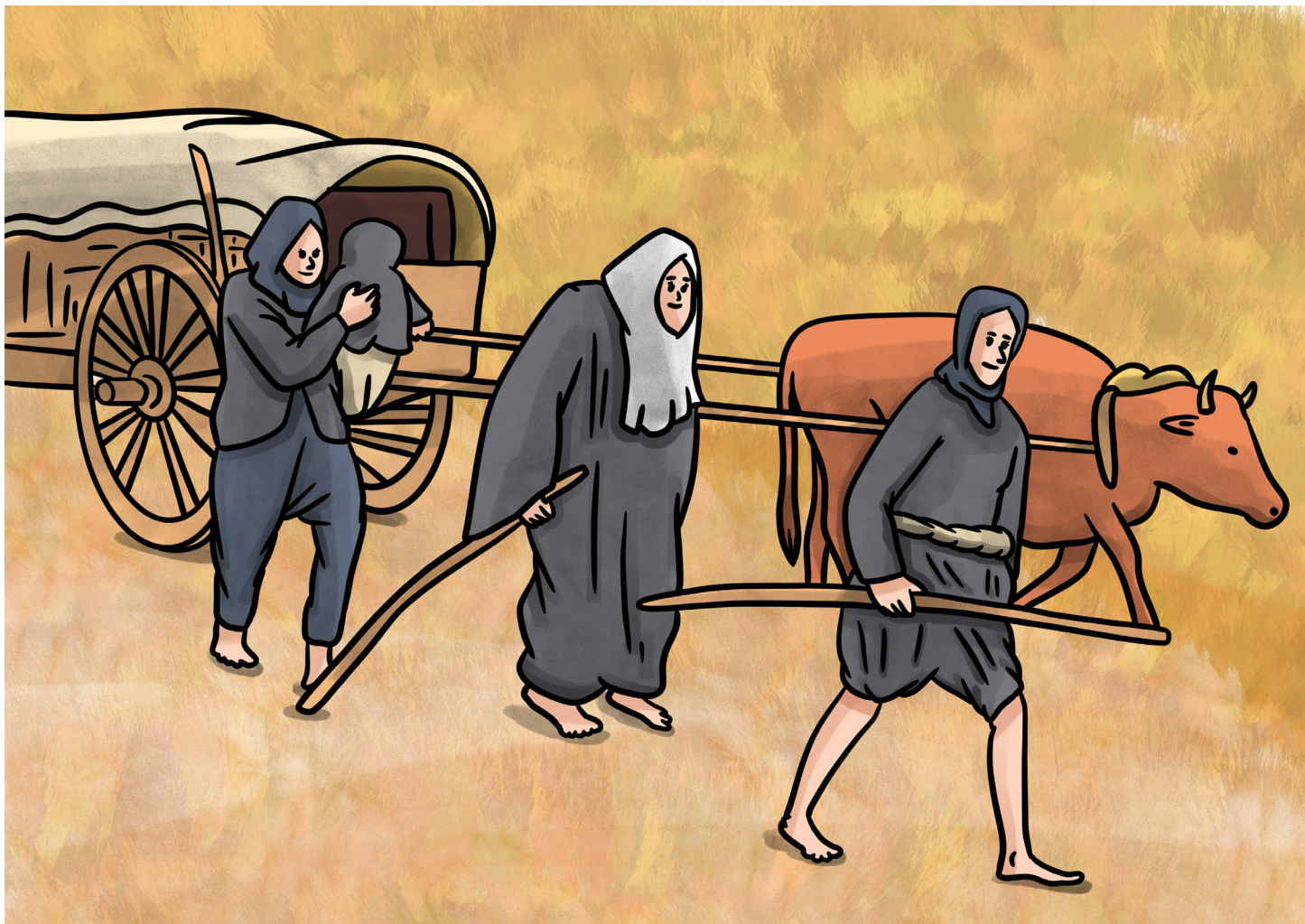
Yunan ordusu üç aylık hazırlığının ardından 10 Temmuz 1921’de yeniden harekete geçti. Afyon 13 Temmuz’da, Kütahya 17 Temmuz’da ve Eskişehir 19 Temmuz’da onların denetimine geçti. Eskişehir ve Kütahya’daki mücadeleleri kazanamayan Türk ordusu Sakarya nehrinin koruyucu kollarına sığındı. Kurtuluş Savaşı’nın bu en kritik döneminde Mustafa Kemal, sadece cephede düşmana karşı bir savaş vermiyor, geleceğin Türkiye’sini, onun aydınlık yüzünü kurguluyordu.

Bu zor zamanlardaki savaşın gölgesinde, ülkenin kaderini belirleyecek bir başka düşman daha vardı: Cehalet. Mustafa Kemal, milletini sadece düşmandan değil, cehaletin karanlığından da kurtarmaya kararlıydı.

Bu nedenle, cephedeki tüm zorluklara rağmen Ankara’ya dönerek 15-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında gerçekleşen 1. Maarif Kongresi’ne katıldı. Burada, ileride kurulacak olan Cumhuriyet’in millî eğitim sisteminin temel taşları atıldı. Bu zor zamanlarda Mustafa Kemal’in ulusunun iyi eğitimi için cephe- den bir günlüğüne dahi olsa ayrılarak Maarif Kongresi’ne katılması, hamlelerini planlayarak attığının ve inancının göstergesi niteliğindeydi.

Eskişehir ve Kütahya’da yaşanan savaşların sonunda ağır bir yenilgi alınmıştı. Bu yenilgi, yeni kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinde endişeli bakışlara neden oldu. Yunan ordusuna karşı atılacak adımların ne şekilde olması gerektiği konusunda yoğun tartışmalar başlamıştı. Meclis kulislerinde konuşulanlara göre çabuk ve etkili kararlar alabilmek için Mustafa Kemal’e tüm yetkilerin verilmesi gerekiyordu. Bu öneri tartışmaya açıldı. Meclis’teki çoğunluk, 5 Ağustos 1921’de resmî olarak Mustafa Kemal’e tüm yasama, yürütme ve yargı yetkilerini geçici olarak devretmeye karar verdi. Genç komutan Mustafa Kemal, henüz 40 yaşında, Türk milletinin kaderini belirleyecek olan bu büyük savaşın eşiğinde sorumluluğu kendi omuzlarına taşımıştı.

Sakarya nehrinin doğusuna çekilen Türk ordusu, cephane ve gıda gibi temel ihtiyaçlarla karşı karşıya kalmıştı. Mustafa Kemal, bir Başkomutan olarak halka yöneldi. Halktan, her şeylerinin yüzde kırkını savaş sonrası geri ödeme şartıyla ordunun ihtiyaçları için vermesini istedi. Türk milleti, onun bu çağrısına kayıtsız kalmadı. Her köşede, her evde, her yürekte bir seferberlik başlamıştı. Yaşlı, genç, kadın, erkek demeden herkes elinden geleni yapmaya hazırdı. Halk, sonuna kadar Başkomutan’ın yanındaydı.

On gün gibi kısa bir süre içinde cephede savaş için gerekli her şey hazırlandı. Ekmek için fırınlar, cephane için mühimmatlar... Yetmediği yerde Rusya'dan getirildi. Mustafa Kemal, tüm milletiyle tek yürek olarak bu büyük savaşa hazırıldı.

İstanbul, Padişah Vahdettin ve onun İngiliz müttefiklerinin tedirginlikle dolu planlarına sahne oluyordu. Bu planların merkezinde Yunan ordusunu kullanarak Ankara'ya girmek ve Sevr Antlaşması'nın daha da ağırlaştırılmış bir çeşidini yeni kurulan Meclis'e kabul ettirmek vardı. Yunan ordusu, Büyük Millet Meclisi'nin merkezi olan Ankara'ya yaklaşmıştı; neredeyse şehrin gölgesine girecek kadar yakındı. 14 Ağustos 1921 sabahında İstanbul'da dikkatler Ankara'ya çevrildi. Yunan ordusu sayıca daha üstün olduğu Türk kuvvetlerine karşı ilerlemeye başladı. Hava kuvvetleri konusunda da üstünlüğe sahip olan Yunanlar, tam on sekiz uçağa sahipken Türklerin sadece iki uçağı vardı; ama bunlardan biri çalışmıyordu.

Fakat iki kuvvetin arasında önemli bir fark vardı: Türk ordusunun başında, Çanakkale’de Anafartalar zaferini kazanmış, taktik dehasıyla bilinen Mustafa Kemal Paşa bulunuyordu. Üstünlük karşısında dahi moralini kaybetmeden stratejik planını hazırlamıştı. Ankara’nın yakınlarına, Polatlı’nın Mangal Dağı’na kadar geri çekilmek istedi. Kendi ifadesiyle, düşmanı “Anadolu’nun mukaddes ocağına” çekip oracıkta boğmak istiyordu.

Günler geçtikçe, 14-23 Ağustos arasında Yunan ordusu ilerlerken Türk ordusu Başkomutan Mustafa Kemal’in planına uygun olarak düşmanı tam istediği yere, Anadolu’nun derinliklerine çekti. Geri çekilirken zaman zaman küçük çatışmalar yaşanıyordu.

Ağustos sıcağında, 1921 yılında, Türkiye’nin kaderini belirleyecek dönüm noktasına gelinmişti. Bu tarihsel günlerde Başkomutan Mustafa Kemal, Fevzi Paşa ile Polatlı’daki cepheye doğru yol almıştı. Ancak kaderin bir oyunu mu, yoksa bir sınav mı olduğuna karar veremediği bir ânla karşılaştı: Atından düşüp iki kaburgasını kırdı. Ama sadece bir gece Ankara’da dinlenip acısını biraz bastırdıktan sonra cephedeki yerine döndü.

23 Ağustos 1921’de başlayan Sakarya Savaşı hem Türk hem de Yunan orduları için kritikti. İlk günler Yunan ordusunun avantajıyla geçse de Mustafa Kemal’in zekâsı devreye girdi. “Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır o sathı bütün vatandır!” sözleriyle ordusunu motive eden Başkomutan, ülkenin her karış toprağının kutsal olduğunu ve her yerde düşmana karşı direnişin mümkün olduğunu belirtti.

Bu strateji, Yunan ordusunu hem fiziksel hem de zihinsel olarak zorlayıp yıprattı; bir yandan 100 km. olan bu uzun cephede savaşmaya çalışırken bir yandan da tedarik hatlarını koruyabilmeye çalıştı.

Eylül’ün başında Yunan ordusunun direnci iyiden iyiye kırılmıştı. Mustafa Kemal, Polatlı’nın kuzeyindeki Zafertepe’ye gelerek düşmanın hareketlerini yakından inceledi. 10 Eylül’de, Türk ordusu karşı saldırıyı başlatarak Yunan kuvvetlerini Sakarya’nın batısına kadar geri püskürttü.

Bu zorlu ve kritik mücadelenin ardından 19 Eylül 1921’de Büyük Millet Meclisi, Sakarya’da elde edilen bu zaferin mimarı olan Mustafa Kemal’e “gazilik” ve “mareşallik” rütbesini layık gördü. Türkiye’nin bağımsızlık mücadelesindeki en

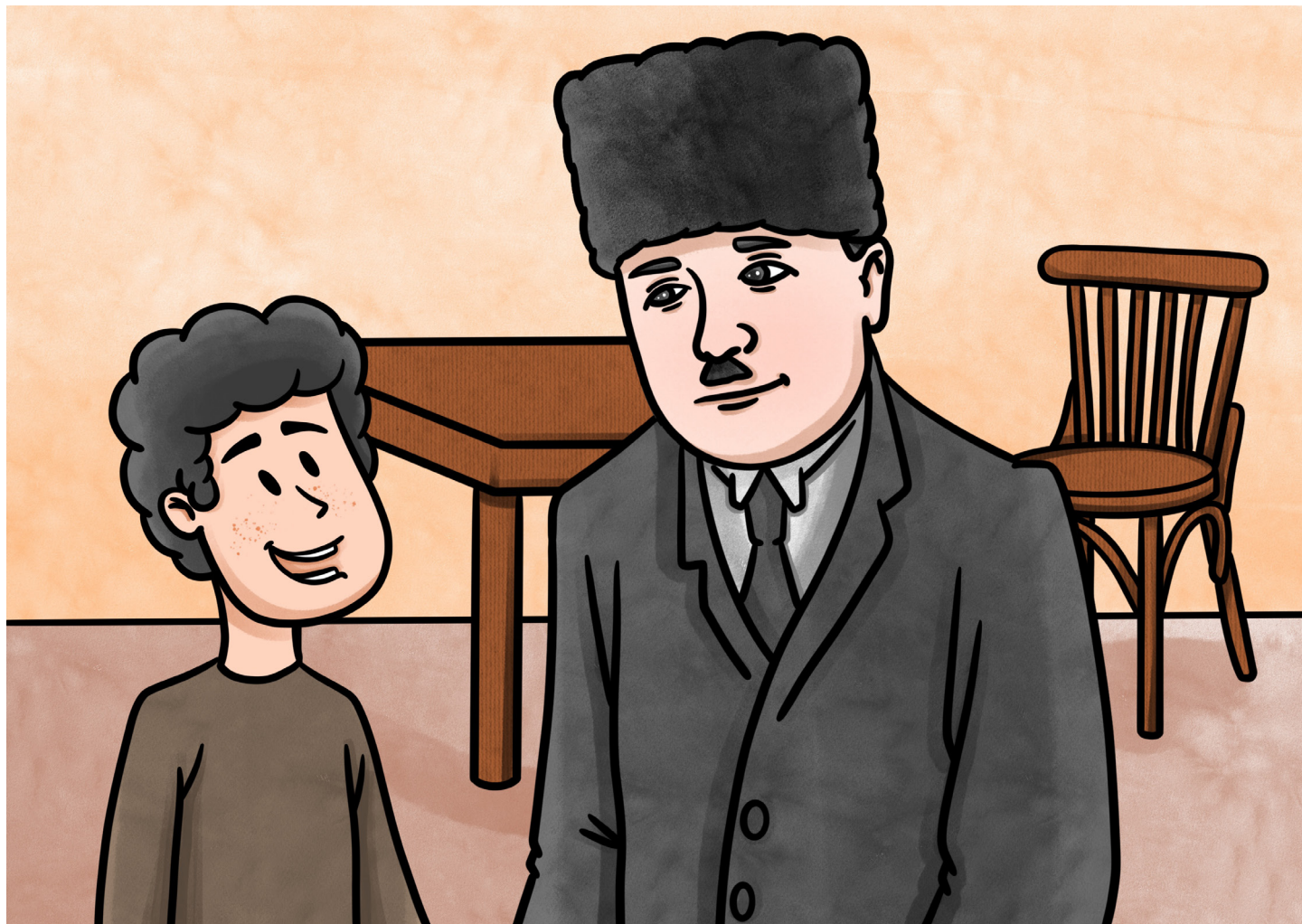
önemli anlardan biriydi; bir ulusun, liderinin ve inandığı değerlerin sınandığı ama sonunda zaferle taçlandırılan bir dönem olarak hatırlandı.

Sakarya Meydan Savaşı'nın kanla yazılan zaferi, uluslararası arenada da dikkatleri Türkiye'ye çekti. Özellikle Fransızlar, bu tarihî zaferin etkisini derinden hissetti. Adana cephesinde zaten sıkışmış durumdaki Fransız kuvvetleri, bu zaferin ardından daha zor bir konumda kaldı. Sahil şeridinde sıkışan Fransızlar, Türk ordusunun artan gücünü fark ederek müzakere masasına oturmak zorunda kaldı.

1921 yılının Ekim ayında Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Fransa arasında bir antlaşma imzalandı. Ankara Antlaşması'na göre Fransızların bölgeyi terk edeceği resmileştirildi. Artık genç ülke, savaş meydanlarında kazandığı zaferi diplomasi masasında da perçinlemeye başlamıştı. Fransa, Türk devletini tanıyan ilk büyük devlet oldu. Bu diplomatik hareket, İtilaf Devletleri'nin Türkiye karşısındaki birlik cephesini baştanbaşa sarstı. Antlaşma, artık bağımsızlık mücadelesindeki en önemli kilometre taşlarından biri olarak tarihe geçmişti.

XII.

Karaisalı'da ılık bir rüzgâr esmeye başladı. Güneş düzlükleri, dağ yamaçlarını ve vadileri altın bir ışıqla kapladı. Uykudan uyanan doğanın tüm varlıkları, yuvalarından dışarı adımlarını attı. Hafif bir rehavet ve tatlı bir uyuşuklukla onları kucaklayan sıcak güneşin altında dinlendiler. Çiğdem çiçekleri, sapsarı tomurcuklarıyla nazlıca toprağı delip geçti. Çalıların altında, ince yeşil saplarının üstünde nazlıca eğilen mor menekşeler belirdi. Onların tatlı kokuları kıvrıla kıvrıla vadilerde yankılandı. Sümbüller tüm kayalıkları eline geçirdi, sanki gökyüzünden mavi bir yağmur gibi düşmüşlerdi. Ardından yabangülleri patladı ve kısa süre içinde diğer çiçekler ve bitkiler topraktan hızla boy gösterdi.

Güneş sanki ilk defa doğarmışçasına taptaze ve ıslak dağ zirvelerinde parladı. Her yönünden gelen bin bir farklı kokuyla doğa bir bayram havasında coştı. Göz alıcı renkleriyle kelebekler, parlak kanatlı arılar, karıncalar ve koyakların tüm minik sakinleri bu kokularla kendinden geçmişçesine cıvıdayarak hareketlendi. Gökte şahinler, öteki alıcı kuşlar ve renkli kuş sürüleri, özgürce uçarak, süzülerek ve şakıyarak doğanın bu şenliğinde yerlerini aldılar. Çukurova yine bereketinin zirvesindeydi; toprak canlılıklarla dolup taşıyordu.

Bölgede taze bahar rüzgarları eserken Fransızların bölgeyi terk edecek olması kasabanın her köşesinde, doğa gibi, coşkuyla karşılandı. Yıllardır süren savaşın yorgunluğu ateşkes haberiyle yüzlerden silinmeye başlamıştı. Toroslardaki saklanma yerlerinden dönen aileler evlerine kavuşabilmenin mutluluğunu yaşıyordu.

Ahmet Remzi de mücadelesini memleketi Adana'ya dönerek devam ettirme kararı alanlardandı. Osman'ı çağırdı. Genç arkadaşı yanına geldi. Eski matbaasının camından içeri bakarak özlem dolu gözlerle Osman'a döndü. Delikanlı Adana'ya dönmenin verdiği sevinçle doluydu. Ahmet Remzi Bey, "Osman, senin-

le Adana'ya dönmenin hayalini kurmuştum. Artık dağıtım sorunumuz yok. Ama bizim Yeni Adana gazetesine hâlâ ihtiyaç var ve senin yeteneklerin her zamankinden daha çok bizimle olmalı," diye konuştu.

Osman, "Benim için de bir onur olurdu. Ancak aileme olan sorumluluğumu unutamam. Onları burada bırakıp gitmek zor," diye üzüntüyle yanıtladı. Ahmet Remzi Bey ise "Ailemizi her şeyin üstünde tutmalıyız. Seninle geçirdiğimiz bu zaman içerisinde sen de benim bir evladım gibi oldun. Ne zaman istersen kapımız sana her zaman açık. Hakkını ödeyemeyiz," sözleriyle Osman'ın bu kararını sevgi ve anlayışla karşıladı.

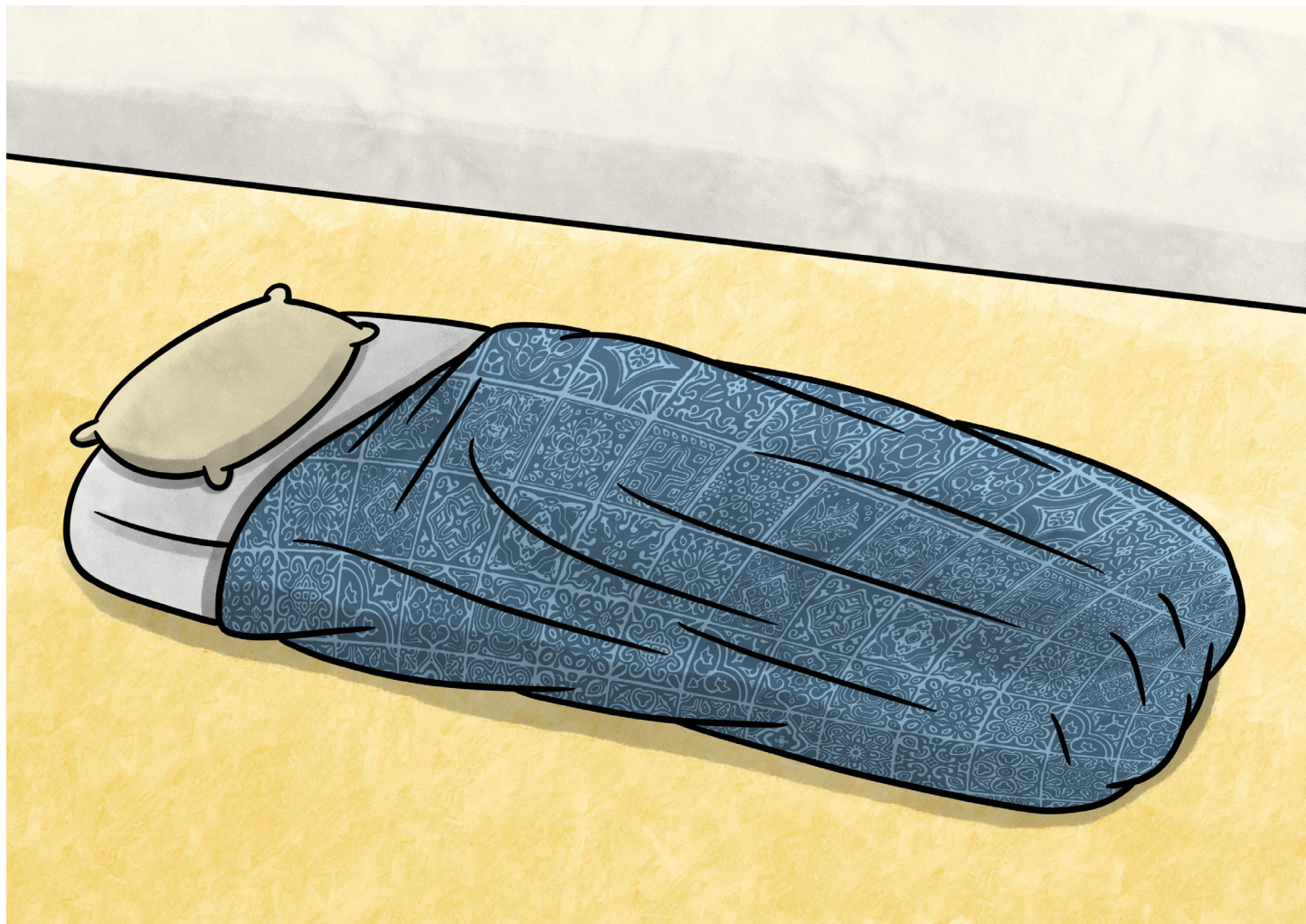
Osman, gözlerindeki minnettarlıkla "Bunu unutmam mümkün değil. Siz de bana bir aile sundunuz. Bunu ömür boyu unutmayacağım. Ancak ben her ne yaptıysam vatan uğruna yaptım," dedi. Ahmet Remzi Bey ile Osman, sıkıca kucaklaştı. Savaş tamamen bittikten sonra yeniden bir araya gelmek üzere helalleşip ayrıldılar.

Aslında Osman, Adana'da kalıp gazete için çalışmak için can atıyordu. Ancak bu hayalini, uzun süre ayrı kaldığı ailesine olan sorumluluklarıyla yan yana getiremediğinden gözden geçirecekti.

Hatta onun büyük bir amacı daha vardı: Yıllardır zihninde şekillenen bu amaç, önce evine gidip ailesini güvende tutup evine çekidüzen verdikten sonra Gazi Mustafa Kemal'in liderliğindeki orduya katılarak vatanını savunmaktı. Ahmet Remzi Bey'in teklifini geri çevirmesinin peşinden içinde burukluk hissetti. Ancak içindeki ses, bu kararının doğruluğunu ona sürekli fısıldıyordu.

27 Kasım 1921 sabahı Yeni Adana gazetesi son sayıyı bastı. Gazeteyi eline alıp okuduğunda Pozantı'da geçirdiği günleri düşündü, Osman. Matbaanın kapısını son kez kapatıp ailesinin yanına döndü. Onlara kavuştuğunda annesinin yorgun ama sevinçli gözleri ve kardeşinin sıcak kucaklaması tüm yorgunluğunu unutturdu. Ancak içindeki ateş denecek gibi görünmüyordu.

Ocak ayında Adana yeniden nefes alıyordu. Fransız işgalciler Mersin, Adana, Ceyhan, Tarsus ve Osmaniye'den tamamen çekildi. Bu bölgedeki kahraman ordu ulusal direnişin en şiddetli olduğu Batı cephesine doğru destek olmak üzere harekete geçti. Osman, evine döneli altı ay ancak olmuştu. Bu süre zarfında savaşın izlerini silmek için durmadan çalışmış, evini onarmış, bahçeyi genişleterek daha çok ürün elde etmişti. Artık kız kardeşi Ayşe de ona bahçede yardım ediyordu.

Fatma Hanım hem çocuklarına kavuşmuş olmanın hem de memleketinin yeniden özgürlüğüne kavuşmasının getirdiği huzurla mutluydu mutlu olmasına ama... Yine de içini tarif edemediği bir tedirginlik kaplıyordu. Sanki bir şeyler eksikti, sanki bir şeyler olacak gibiydi.

Bir sabah, her şeyin yolunda olduğunu düşündüğü bir anda başucunda katlanmış bir kâğıt buldu. Elinde tutarken bile bunun ne olduğunu anlamış gibiydi ama yine de Ayşe'ye okutmayı bekledi. Osman'ın yatağı bomboştı. Bir anne olarak içi içine sığmıyordu. Fatma Hanım hızla Ayşe'nin odasına koştu. "Ayşe, uyan kızım! Osman evde yok. Bu kâğıtta ne yazdığını bana okur musun?" dedi nefes nefese. Gözleri yarı uykulu Ayşe, elindeki kâğıda göz gezdirince yüzündeki ifade değişti. Gözleri dolup annesine döndü: "Abim, cepheye gitmiş, Ana..." dedi boğuk sesle.

XIII.

1922 yılı, kilometre taşlarındandı. Ege Bölgesi'nde Yunan bayrağının dalgalanması Anadolu'da açık bir yara gibi hissediliyordu. Bu topraklar için her iki taraf da büyük bir savaşın eşiğindeydi. Kazananın tarihe yön vereceği belliydi. Doğu ve güney cephelerinden bütünleşik ruhla gelen takviye birlikler orduyu daha güçlü kılıyordu. Her asker, bu toprakların kaderini değiştirmek için verilecek emirleri yerine getirmeye hazırdı. Savaş meydanlarında zafer kazanabilmek için tek silah değil, strateji de gerekiyordu. Bu nedenle orduya kapsamlı bir tarruz eğitimi verildi.

Gazi Mustafa Kemal, savaşın yıkıcılığının farkındaydı. Onun liderliğinde son bir barış çabası için adım atıldı. 5 Temmuz 1922'de İçişleri Bakanı Fethi Bey Avrupa'nın kapılarını çaldı. Ancak Londra ve Paris koridorları, onun umut dolu adımlarına soğuk ve ilgisiz bir tepkiyle yanıt verdi.

Ağustos, sıcak yaz günleriyle birlikte savaşın sıcak nefesini de getirdi. Yunan ordusu, asırlardır bu topraklarda yaşayan milletin direncini küçümseyip olası bir saldırının kuzeyden geleceğine inanmıştı. Ancak Mustafa Kemal, onları dehasıyla yanıltmayı başardı. Yunanların korktukları yığınak yapılan Eskişehir yerine Afyon'dan başlarına gelecekti. Başkomutan, bir savaş planını değil, bununla birlikte ülkenin bağımsızlık mücadelesinin umudunu da yüreğinde taşıyordu.

Temmuz ayında Başkomutan Gazi Mustafa Kemal'in hamleleri kayıtlara destanlarla geçecek bir hareketin arifesindeydi. Ayın son haftasında, kızgın güneşin altında, cephede askerlerini denetledi. Her askerın gözlerinde, vatan için canını nasıl feda edeceğinin kararlılığını gördü. Onun bu denetimi askerler için bir onur kaynağı oldu. 4 Ağustos günü, Ankara'da yeni bir gün doğarken Gazi Mustafa Kemal, saldırı kararını Büyük Millet Meclisi'ne sunmaya hazırlandı.

Meclis koridorlarında adımları yankılanırken herkesin içinde sabırsız beklenti vardı. Meclisin kapıları ardına kadar açıldı ve Gazi, kararını milletin temsilcilerine bildirdi. 6 Ağustos'taysa o büyük emir verildi. İsmet Paşa'ya gizli mektupla, ordular için saldırıya hazırlık emri ulaştırıldı.

17 Ağustos gecesi, Ankara'nın sokakları sessizliğe bürünmüştü. Derin sessizlik, tarihin sesini bastıramazdı. Başkomutan Gazi Mustafa Kemal, yıldızların altında, çok az kişinin bildiği bir hareketle Ankara'dan ayrıldı. O gece, tarihe tanıklık eden bir otomobil, Başkomutanı Konya'ya taşıdı.

21 Ağustos 1922 tarihli gazetelerde, Gazi'nin Çankaya'da düzenlediği masum bir çay partisi haberine rastlamak mümkündü. Ancak gerçekte, o sırada Başkomutan, Akşehir'de, Batı Cephesi karargâhında ülkesinin kaderini çiziyordu. Konya'ya vardığında şehrin sokaklarını adımlarken Gazi Mustafa Kemal, her zamanki öngörüsüyle postaneyi kontrol ederek buradaki varlığının sırrını korudu.

20 Ağustos gecesinde Batı Cephesi Karargâhında önemli bir toplantı gerçekleşti. Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa (Çakmak), Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa (İnönü), 1. Ordu Komutanı Nurettin Paşa ve 2. Ordu Komutanı Yakup Şevki Paşa (Subaşı) ile büyük bir masa etrafında toplandı. Haritaların üzerinde, eliyle geleceği çizen Başkomutan, 26 Ağustos sabahı için emir verdi: Saldırıya geçilecekti: Bu özgürlük yolunda atılan kesin adımdı.

26 Ağustos 1922'nin erken saatleri gelişmelere sahne oldu. Başkomutan Gazi Mustafa Kemal, gözlerini yeni günün umutlarıyla açtı. Şafak, gökyüzünü morumsu bir renkle aydınlatıyordu. Gazi'nin ilk isteği yanındaki yardımcı askerden bir fincan kahve oldu. O sırada asker Mustafa Kemal'in umut ve inançla fısıldadığı duaya kulak misafiri oldu: "Allah'ım! Sen Türk Milleti'ni ve ordusunu muzaffer eyle!" Günün ilk ışıkları Kocatepe'nin zirvesini henüz aydınlatmadan Gazi Mustafa Kemal, Fevzi, İsmet ve Nurettin Paşaların bulunduğu zirveye doğru ilerledi. Saat 04.30'da Türk topçusunun gümbürtüsü yankılanmaya başladı. İşte bu ses, özgürlüğün sesiydi.

Ateşin ardı ardına sürdüğü bir saatte, Türk askerleri, karanlığın içinde, sessiz adımlarla Yunan mevzilerine yaklaştı. Şafak vakti, Tınaztepe'nin zirvesi Türk bayrağıyla dalgalanmaya başladı. Güneş yavaşça yükselirken Toklutepe ve Kaleciksisvrisi de alındı. Sabahın ilerleyen saatlerinde Belentepe'de de Türk bayrağı göğe yükseldi. O günde binlerce süvari at sürdü. Atlılar, Sincanlı Ovası'nı doldurup Dumlupınar'ın doğusuna doğru ilerledi. Ve günün sonunda, İzmir ve Afyon arasındaki demiryolu, Türk ordusunun kudretini gösterir şekilde kullanılamaz hâle getirildi.

27 Ağustos 1922 Pazar'ında yeni bir gün başarı haberleriyle aydınlandı. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte artık Kurtkayatepesi'nin zirvesinde Türk bayrağı dalgalanıyordu. Erkmencepe'nin de direnci kırıldı. Tüm dikkatler, stratejik öneme sahip Çiğiltepe'ye yoğunlaştı. Zorlu bir mücadele sonrası o günün öğleden sonrasında Çiğiltepe de Türk askerlerinin zafer naralarıyla yankılandı. O günün sonunda Afyon kahraman Türk askerlerini sokaklarında karşılayıp işgalden kurtuldu.

28 Ağustos 1922, pazartesi gününde Yunan ordusunun asıl cephesi Türk kuvvetlerinin kararlı ilerleyişiyle yarıldı. Güneyden ve doğudan gelen rüzgâr gibi Türk kuvvetleri, Yunan ordusunu ikiye ayırarak kuşatma harekâtına başladı. Ulusun yeniden doğuş mücadelesi devam ediyordu.

29 Ağustos 1922 Salı günü, güneş, Yunan ordusunun kuzey kanadı olan Eskişehir cephesinin bozulduğu bir sabaha tanıklık etti. Güneydeki kuşatma harekâtı da amansızca sürdü. Akşamın karanlığında, Yunan ordusunun iki koldu, Türk ordusunun etrafında çembere sıkıştırıldı.

30 Ağustos, tarih kitaplarına geçecek bir çarşamba günüydü. Türk ordusu, o gün, bağımsızlığın ve özgürlüğün adını tüm Anadolu'ya duyurdu. Düşmanın 50 bin kişilik gücü, Türk ordusunun azmi karşısında çaresizdi. Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa, saat 14.00'te Dumlupınar sırtlarından savaşın her ânını yönetti. Düşmanın bir kısmı yenildi. Bir kısmıysa beyaz teslim bayraklarını çekmeleriyle esir alındı. Geri kalanlar yitip gitmek için İzmir'e doğru telaşla kaçtı.

31 Ağustos'ta, düşmanın dağılıp kırılmış bir hâlde olduğunu çıplak gözle görmek mümkündü. Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa, savaşın izlerini yakından görmek için savaş alanlarını gezdi. Şehitlerin fedakârlıkları, yaralıların direnci, esir düşmüş askerlerin perişan hâlleri... Her bir detay bu zaferin nedeni yakıcı olduğunu gösteriyordu. Aralarında yerlere serpiştirilmiş silahlar, toplar, kamyonlar arasında bir Yunan bayrağı da vardı. Gazi, bu sahneyi fark ettiğinde adımlarını bayrağa doğru yöneltti.

Etrafındakiler, Gazi'nin bu eylemi karşısında ne yapacağını merakla bekliyordu. Yavaşça eğilerek bu bayrağı yerden kaldırırken tüm insanlığa anlamlı bir mesaj veriyordu: Her ne kadar savaşta düşman olsak da bir milletin sembolüne saygı duymak insanlık gereğidir. Bu hareketi Gazi'nin büyük bir erdem sahibi olduğunu gösteriyordu. Bu dersi izleyenler, yeni ülkenin temellerinin saygı ve hoşgörüyle atılacağını anlamakta gecikmedi.

1 Eylül Cuma günü Yunanlılar, Anadolu'dan çekilirken geride acı, gözyaşı ve yıkım bırakıyordu. Onların geri çekilişi yangınların ve felaketlerin izlerini de taşıyordu. Köyler dumanla kaplandı, şehirler alevler içinde kaldı, tarlalardaki ekinler kül oldu. Yunan askerlerinin geride bıraktığı trajedi, Anadolu'nun her köşesinde masum insanların yüreklerinde derin yaralar açtı. Ancak Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa, bu yıkım karşısında yılmadı, ordularına tarihî bir emir verdi: "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir!" Bu emirle, Türk orduları, kararlılıkla İzmir'e doğru harekete geçti.

Yunan askerlerinin kaçışını yel gibi hızla takip ettiler. Ancak Yunanlılar, geri çekilirken acımasızlıklarını sürdürdü. Kadın, erkek, genç yaşlı demediler ve masum insanlar canından oldu. Bu, Türk milletinin bütün zorluklara karşı dimdik durabildiğinin hikâyesiydi.

2 Eylül 1922 Cumartesi sabahında Eskişehir'in havası özgürlükle doldu. Bu özgürlük havasına ek olarak Yunan ordusunun yeni Başkomutanı Trikopis'in esir alınması da zaferin habercisiydi.

3 Eylül'ün aydınlığında Emet'ten Bigadiç'e kadar birçok kasaba ve şehir uzun yıllardır özlediği bağımsızlığına kavuştu.

4 Eylül, Bozüyük'ten Buldan'a değin birçok yerleşim, halkının sevinç göz yaşlarıyla yaşama kucak açtı.

5 Eylül Salı günü, rüzgâr Nazilli'den Pazaryeri'ne kadar her yeri zafer şarkılarıyla doldurdu.

6 Eylül Çarşamba sabahında Balıkesir'den tutun Savaştepe'nin kırlarına kadar her yerde coşku yaşandı.

7 Eylül Perşembe günü, Saruhanlı'dan Kuşadası'nın maviliklerine kadar özgürlük yeli esip geçti.

8 Eylül Cuma günü, Manisa'nın zeytin ağaçlarının altında ve Kemalpaşa'da zeybekler bağımsızlık türküleri söyledi.

Ve nihayet, 9 Eylül 1922'de, cumartesi, Türk süvarileri İzmir'in sokaklarında görüldü. Kadifekale'nin zirvesinde gururla göndere çekilen Türk bayrağı inancının, dayanışmasının ve direncinin destanını dalgalandırdı.

10 Eylül Pazar günü güzel İzmir heyecanla uyanmıştı. Başkomutan Gazi Mustafa Kemal, kente ayak basarken İzmir halkı tezahüratlarla onu karşıladı. Kent, dalgalanan Türk bayraklarıyla süslendi. Deniz kenarından tepelere, minarelerden çarşılar kadar her köşe bu ânın coşkusunu yaşadı. O günün anısına halkın sevgi ve minnet duygularını yansıtan bir marş bestelenmişti. Her notasında, her sözcükte, bağımsızlık mücadelesinin zaferi ve ulusun diriliş destanı vardı:

*İzmir'in dağlarında çiçekler açar
Altın güneş orda sirmalar saçar
Bozulmuş düşmanlar yel gibi kaçar
Yaşa, Mustafa Kemal Paşa yaşa!
Adın yazılacak mücevher taş!
İzmir'in dağlarında oturdum kaldım
Şehit olanları deftere yazdım
Öksüz yavruları bağrıma bastım
Kader böyle imiş ey garip ana
Canım feda olsun güzel vatana
Yaşa, Mustafa Kemal Paşa yaşa!
Adın yazılacak mücevher taş!*

Osman mı? Genç yaşına rağmen içinde bağımsızlık alevi yanarak savaş meydanına koşmuştu. Belki yaşını büyük gösteren yeni terlemiş bıyıkları, belki vatan sevgisiyle olgunlaşan yüz ifadesi ona cephenin kapılarını açmıştı. Kurtuluş Savaşı'nın en çetin cephesinde Yunan askerleriyle göğüs göğse mücadele etti.

Büyük Taarruz zamanında bağımsızlık mücadelesine adanmış kalbi ve bedeniyle iki hafta boyunca dövülmüştü. Ancak bu mücadele, onun için bir sona ulaştı: Genç yaşında şehit düştü. Babasının yolundan giderek topraklarına kavuşmadan aramızdan ayrıldı.

Ancak onun fedakârlığı ve cesareti, İzmir Marşı'nın dizelerine gizlenerek “Çukurovalı Osman” ismi altında sessizliğe kaydedildi. Gazi Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Samsun'a attığı ilk adımla başlayan mücadele, 9 Eylül 1922'de İzmir'den düşman kuvvetlerinin Ege serinliklerine dökülmesiyle sonuçlandı. İşte bu zafer, Osman gibi binlerce genç kahramanın adanmışlığı sayesinde kazanıldı. Onlar, bu toprakların daimî bekçileri ve özgürlüğün ebedi şehitleri oldu.

